Politie in beeld

Op zoek naar het hele verhaal

Denktank Interdisciplinair Honoursprogramma (BA) 2017-2018

Jitse Arendsen – *Economie en Bedrijfseconomie*
Pim Beckers – *Geografie, Planologie en Milieu*
Josephine Bosch – *International Business Administration*
Anouk Derksen – *Geneeskunde*
Jari van Gaal – *Bedrijfskunde*
Daan van der Leij – *Religiewetenschappen*
Jodie van der Wal – *Communicatie- en informatiewetenschappen*

POLITIE

Radboud Universiteit

Interdisciplinair Honoursprogramma voor Bachelorstudenten

De Radboud Honours Academy biedt getalenteerde en gemotiveerde studenten van de Radboud Universiteit de kans om naast hun reguliere studie een extra en uitdagend onderwijsprogramma te volgen. Studenten worden hiervoor geselecteerd op basis van ambitie, potentie en studieresultaten. Aan het programma worden geen studiepunten toegekend: het betreft extra onderwijs dat wordt gevolgd naast de reguliere opleiding aan de Radboud Universiteit. Deelnemers volgen diverse cursussen en werken samen in een interdisciplinaire denktank.

© De auteurs en Radboud Honours Academy, juni 2018

Politie
IN BEELD

- OP ZOEK NAAR HET HELE VERHAAL -

RADBOUD HONOURS ACADEMY

Een onderzoek naar de effecten van het filmen van politiehandelen

IN OPDRACHT VAN DE POLITIE NIJMEGEN

2018

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

1.1 Projectkader 7

1.2 Probleemstelling 8

1.3 Onderzoeksopzet 8

1.4 Leeswijzer 9

2 Theoretisch kader 11

2.1 De kerntaken 11

2.1.1. Inleiding 11

2.1.2. Nieuwe identiteit 11

2.1.3. De kerntaken 12

2.1.4. Discussie over de kerntaken 13

2.1.5 Politiestrategieën 14

2.1.6 De politie en het uitgaansleven 15

2.2 De digitale samenleving 16

2.3 Effecten van filmen 17

2.3.1 Bewijsverzameling 18

2.3.2 Pro-socialer gedrag 18

2.3.3 Besluitvaardigheid 19

2.3.4 Belemmering taakuitvoering 19

2.3.5 Frustratie 19

2.3.6 Imago agenten en politieapparaat 20

2.3.7 Verspreiding online en privacy 20

2.3.8 Stress 21

2.3.9 PTSS 21

2.4 Effecten van body cams 22

2.4.1 Daling klachten burgers over agenten 22

2.4.2 Daling geweldsgebruik agenten 22

2.4.3 Verbeterd gedrag burgers 23

2.4.4 Verbetering imago agenten en politieapparaat 23
2.4.5 Tijdsbesparing 24
2.4.6 Nuttig trainingsmateriaal 24
2.4.7 Meer aansprakelijkheid van agenten met betrekking tot hun handelen 24
3 Vertaalslag naar Politie Nijmegen 25
3.1 Organisatie Politie Nijmegen 25
3.1.1 Politie Nijmegen in uitgaansgebieden 26
3.2 De digitale samenleving – Sociale media 26
3.2.1 Verduidelijking/preventie 27
3.2.2 Privacy vs. publieke functie 27
3.2.3 Opleiding 28
3.3 Effecten van filmen en video's 28
3.3.1 Cameraschuw vs. moeiteloos voor de camera 28
3.3.2 Bewijsverzameling 29
3.3.3 Pro-socialer gedrag en besluitvaardigheid 29
3.3.4 Belemmering taakuitvoering en frustratie hierover 29
3.3.5 Imago agenten en politieapparaat en frustratie 30
3.3.6 Verspreiding online en privacy 31
3.3.7 Stress 32
3.3.8 Fysiek afschermen tegen de filmers en er zo min mogelijk aandacht aan geven 32
3.3.9 Video onbruikbaar maken en camera innemen 32
3.3.10 Beeldvorming collega en collegialiteit onderling 32
3.4 Bodycams 33
3.4.1 Draagvlak bodycams Nijmegen 34
3.5 Case Verenigd Koninkrijk 34
4 Conclusie en aanbevelingen 36
4.1 Conclusie 36
4.2 Aanbevelingen voor Politie Nijmegen 36
4.2.1 Bodycams 36

4.2.2 Forum voor uitwisseling *best practices* 36

4.2.3 Proactief beleid sociale media 37

4.3.4 Voorlichting geven met behulp van beeldmateriaal aan agenten die moeite hebben met gefilmd worden 36

4.3.5 Internaliseren richtlijnen 36

4.3.6 Onderzoek naar sociale mediagebruik door politie en omgang met de video's 38

4.3.7 Landelijk onderzoek naar het filmen van agenten in functie: wat zijn de overeenkomsten en verschillen? 38

Referenties 39

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van een samenwerking tussen een denktank van de Radboud Honours Academy en de Politie Nijmegen. De denktank bestond uit zeven studenten van verschillende studierichtingen en stond onder begeleiding van twee docenten. Vier maanden lang, tussen februari en juni 2018, hebben wij aan het onderzoek en het schrijven van het eindrapport gewerkt. Wij willen graag de Politie Nijmegen en de andere betrokkenen die een bijdrage hebben geleverd aan dit rapport bedanken voor hun medewerking en inzet.

1 Inleiding

"We gaan aan het [sic] nu filmen hoe de politie weer leuk bezig is" luidt de eerste zin in een filmpje over politie-handelen op Dumpert.[1] Drie agenten zijn dan net bezig met een arrestatie nadat blijkbaar met pepperspray is gespoten. Gedurende deze arrestatie loopt iemand met een smartphone om de arrestatie heen en filmt daarbij de agenten. Hij maakt afkeurende opmerkingen richting de agenten in functie. De arrestant probeert uit te leggen dat hij het onacceptabel vindt dat hij wordt gearresteerd maar verricht daarbij geen onverwachte bewegingen en luistert naar de aanwijzingen van de agenten. Een van deze drie agenten heeft duidelijk last van de pepperspray, die hoogstwaarschijnlijk ook in zijn gezicht is gekomen. De filmende omstander ziet dit en zet deze agent vol in beeld. Na de opmerking "kijk een huilende agent, hij kan niet tegen zijn eigen pepperspray", vraagt een andere agent aan de filmende omstander om afstand te houden. Hierop reageert de omstander met het argument dat hij het recht heeft om hen te filmen. Dit beaamt de agent, maar hij vraagt wel om dit op afstand te doen. Hierna maakt de agent die last heeft van de pepperspray een slaande beweging naar de camera waarna de video onduidelijk wordt en geschreeuw van andere omstanders te horen is.

Dit is een situatie die veel vragen oproept: Wie is hier nu verkeerd bezig? Wie heeft gelijk? Mag de agent deze slaande beweging maken? Veel mensen baseren hun antwoorden op deze beelden maar vergeten daarom ook een erg belangrijke vraag: 'wat is er voorafgaand de arrestatie gebeurd?' Deze video is slechts een beeldfragment en vaak laten dergelijke video's niet het hele verhaal zien. Dit kan leiden tot verkeerde opvattingen over het handelen van de agenten

De filmende omstander heeft deze video op 2 februari 2018 op het sociale mediaplatform Dumpert geplaatst met het bijschrift: "Ik deed helemaal niks". Onder de video staan veel negatieve reacties op de video jegens de uploader en veel positieve reacties op het handelen van de agenten. Zo worden reacties als: "Politie doet zijn werk jank uploader"; "Goed gehandeld van de agenten +1" en "...een gewaarschuwd mens telt voor twee. Hij staat ondanks meerdere waarschuwingen nog steeds zijn camera in het gezicht van een verblinde agent te douwen, dat is bedreigend en hinderlijk voor de betreffende agent. Prima gehandeld van de agent!"[1] veel *geliked*. Ondanks deze positieve reacties op het handelen van de politie, wordt het filmen door omstanders soms door de politie toch als problematisch ervaren. Dit is vooral het geval wanneer filmende omstanders het handelen van de politie belemmeren of wanneer een beladen video op het internet verschijnt. Met een beladen video wordt een video bedoeld die bepaalde reacties los kan maken en waarin beelden te zien zijn die gevoelig kunnen zijn voor de betrokkenen.

[1] https://www.dumpert.nl/mediabase/7356383/b5dadba1/politie_is_weer_leuk_bezig.html

In de hedendaagse gedigitaliseerde samenleving zijn internetvideo's niet meer weg te denken. Zo wordt bijvoorbeeld elke minuut 300 uur aan video geüpload naar YouTube. We *liken* en *sharen* erop los en kunnen niet meer zonder onze smartphones en computers. We leven in een ware 'informatiemaatschappij': een samenleving waarin we steeds sneller en beter informatie willen en enorme stromen data ontstaan die uitgewisseld, bewerkt en geanalyseerd kunnen worden (Munnichs, Besters & Schuijff, 2010). De digitalisering van de samenleving heeft er ook voor gezorgd dat *mediacontent* niet meer vanuit één kant komt; de burger is naast een mediagebruiker ook steeds vaker een producent van digitale *content*, wat leidt tot nog een grotere stroom aan *mediacontent* (Huysmans & De Haan, 2010). Er komen steeds meer kanalen, sites en platformen die steeds meer mensen met elkaar verbinden. Een video kan zo in een korte periode een erg groot publiek bereiken.

Deze video's worden vaak gemaakt in een uitgaanssetting. Dit komt voornamelijk omdat deze setting vooral gevuld wordt door de doelgroep die eerder bereid is dergelijke video's te maken (jongeren). Ook is het aannemelijk dat een persoon onder invloed van alcohol eerder geneigd is te gaan filmen om hier later mee op te scheppen tegen zijn of haar vrienden.

Verwacht wordt dat sociale media steeds meer invloed gaan krijgen op het dagelijks leven. Huysmans en de Haan (2010) spreken van een 'uitdijend informatielandschap' (p.19), doelend op de diversiteit en de hoeveelheid van de kanalen en *content* die de burger in een paar klikken kan bereiken. We ervaren een versnelde nieuwscyclus waardoor berichten, video's en gegevens steeds sneller circuleren op het web.

Een belangrijk gevolg van de groeiende digitalisering van de samenleving is dat de informatiefunctie van de media overschaduwd wordt door de amusementsfunctie. Veel platformen houden zich minder bezig met zakelijke objectieve berichtgeving en spelen steeds meer in op de plezier-behoefte van de consument. Een populair mediaplatform krijgt meer bezoekers die het platform ook weer verder verspreiden naar andere internetgebruikers. Deze focus op de consument is erg belangrijk voor de media en een factor die het succes bepaalt van mediastations (Brants, 2008). Een voorbeeld hiervan is Dumpert. Dit is een populair platform in Nederland waarop veel video's en afbeeldingen te zien zijn, die bijna altijd ter vermaak van de internetgebruiker zijn.

Er is niet één publiek: de samenleving bestaat uit verschillende doelgroepen die ook weer verschillende wensen en behoeften hebben met betrekking tot de media. Zo wordt Instagram meer gebruikt door de jeugd, terwijl Linkedin meer bezocht wordt door de 40-plusdoelgroep (Turpijn, Kneefel & Van der Veer, 2015). Met verschillende doelgroepen en verschillende mediaplatformen vormen de media al snel een stelsel van vraag en aanbod, met invloedrijke burgers als pionnen in een groot verbonden web.

De digitale samenleving heeft niet alleen gevolgen voor het doen en laten van de burger. Ook de gevestigde instituties van ons land ervaren de dominantie van de media en de digitale wereld. Veel bedrijven, organisaties en instituties hebben al flink geïnvesteerd in de digitalisering van hun activiteiten. Zo kan tegenwoordig veel met een paar klikken online geregeld worden. Maar de grote rol van de media en de op informatie beluste samenleving hebben niet alleen positieve

invloed op de verschillende instituties. Dat ondervindt ook de politie. Burgers hebben steeds vaker en sneller een camera bij de hand waarmee ze gebeurtenissen direct kunnen vastleggen. Deze video's kunnen binnen een paar klikken worden geüpload op verschillende sociale mediaplatforms zoals YouTube, Dumpert of Facebook. Een beladen video kan dan al snel een negatieve invloed hebben op de perceptie van de politie. Daarnaast kan het filmen zelf onwenselijke effecten hebben op het handelen van de agent in kwestie. Dat roept vragen op. Hoe kunnen agenten het beste reageren op de filmende omstanders? En hoe kan de politie het beste omgaan met beladen video's van politie handelen op het internet?

1.1 Projectkader

De verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de validiteit en de betrouwbaarheid van de berichtgeving en filmpjes die circuleren op het web ligt steeds meer bij de burger als producent en consument van *mediacontent*. Bovendien is het, met het toenemende gebruik van smartphones, makkelijker om bepaalde gebeurtenissen en acties vast te leggen en te delen. Tegenwoordig wordt steeds meer vastgelegd via de camera van de smartphone of via een speciale app als Snapchat, waarbij de video onmiddellijk verstuurd kan worden naar alle contacten.

Niet alle organisaties en instituties gaan hetzelfde om met sociale media (Jacobs, 2014). Vele doen serieuze pogingen zich aan te passen aan dit digitale tijdperk door zichzelf actief in te stellen op deze soorten media. Toch zijn er enkele die problemen ondervinden bij het effectief anticiperen op wat er nu gebeurt op sociale media. Een beruchte relatie is die tussen de politiek en de media, die al uitvoerig is behandeld in beschikbare wetenschappelijke literatuur (Adriaansen & Van Praag, 2010; Brants, 2008; Rummens, 2016). Naast de politiek zijn er ook andere gevestigde organisaties en instituties die ook de gevolgen ervaren van de gedigitaliseerde samenleving. Enkele van deze instituties, zoals de politie, worden vaak genoemd in persberichten, Facebookberichten en filmpjes. Het is voor de internetgebruiker soms moeilijk in te schatten wat de mogelijke effecten zijn van het op een bepaalde manier in beeld brengen van deze instituties. Het kan dus voorkomen dat deze op een slechte manier worden gepresenteerd. Dit kan vervolgens leiden tot slechte publiciteit waar de instituties onder lijden.

Deze ontwikkelingen vereisen nader onderzoek naar de gevolgen van sociale media voor verschillende organisaties en hoe verschillende partijen, zowel burgers als organisaties en instituties, hierop inspelen. In dit onderzoek wordt onderzocht hoe de politie beter kan omgaan met het intensieve mediagebruik, met name het 'gefilmd worden'. Dat sociale media en alle bijbehorende componenten een grote rol spelen binnen de huidige samenleving wordt erkend door de politie. Een actieve houding ten opzichte van sociale media is dan ook al aanbevolen in een eerder rapport (Johannik, Gorissen, & Van As, 2013). Desondanks blijft het lastig om met filmende omstanders en beladen video's op het internet om te gaan. Mogelijk kan dit gevolgen hebben voor een individuele politieagent en/of de politie in het algemeen.

1.2 Probleemstelling

De voorafgaande inleiding en het projectkader leiden tot de volgende doelstelling van dit onderzoek:

> *Het doen van aanbevelingen aan de politie Nijmegen ter verbetering van de omgang met het filmen van politieagenten in functie en beladen video's van politiehandelen op het internet.*

Op basis van de hiervoor geformuleerde doelstelling van dit rapport is een logische centrale vraagstelling als volgt:

Hoe kan de politie beter omgaan met het filmen van politieagenten in functie en beladen video's van politiehandelen?

Deze vraag zal in dit onderzoek worden ondersteund door een aantal deelvragen die dit rapport structuur zullen geven. De gehanteerde deelvragen zijn:

1. Wat is de relatie tussen de politie en de media?
2. Wat zijn de gevolgen van het filmen van politieagenten in dienst voor de individuele politieagent?
3. Wat zijn de gevolgen van een beladen video over een politieagent, die verspreid is op het internet, voor de desbetreffende politieagent?
4. Wat zijn de gevolgen van een beladen video over de politie, die verspreid is op het internet, voor de politie in het algemeen?
5. Hoe kan de politie reageren op het gefilmd worden?

Dit zijn de richtinggevende vragen die in het vervolg van het rapport worden behandeld.

1.3 Onderzoeksopzet

Het onderzoek dat voor u ligt is een praktijkgericht onderzoek gericht op de Politie Nijmegen. Het heeft als doel aanbevelingen doen aan de Politie Nijmegen omtrent de omgang met het filmen van agenten in functie in uitgaansgelegenheden.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van diepte-interviews, documentenanalyse en een *survey*. Waar de kwalitatieve interviews en documentenanalyse leidend zijn in dit onderzoek wordt de kwantitatieve *survey* als aanvullend gezien. Dit onderzoek wordt daarom gezien als een *casestudy* waarbij gebruik is gemaakt van een aanvullende enquête. Door deze verschillende databronnen te combineren wordt de validiteit van dit onderzoek gewaarborgd. Daarnaast is ervoor gekozen de Nederlandse situatie te vergelijken met die in het Verenigd Koninkrijk. Deze vergelijkende *case* dient als aanvulling op de in Nederland verzamelde data.

Er zijn voor dit onderzoek verschillende interviews gehouden. Alle interviews zijn van een semigestructureerde aard. Dit houdt in dat vooraf interviewvragen zijn opgesteld, maar dat tijdens het interview flexibel is omgegaan met de vragen. Op deze manier kan men tijdens het interview doorvragen en dieper ingaan op bepaalde zaken. Om een goed beeld te krijgen van de grootte van het geschetste probleem zijn interviews gehouden met een wijkagent, een horeca-agent en een motoragent van de Politie Nijmegen. Tijdens de interviews is vooral ingegaan op de ervaringen van de betreffende agenten met gefilmd worden in uitgaansgelegenheden. Daarnaast is er een aanvullend gesprek geweest met drie Nijmeegse horeca-agenten, en heeft een van de onderzoekers een horecadienst bijgewoond. Dit is een waardevolle toevoeging in de vorm van observatie. Om een duidelijk beeld te krijgen van hoe de Politie Nijmegen momenteel omgaat met sociale media en geüploade filmpjes van agenten in functie heeft er een interview plaatsgevonden met een communicatieadviseur van de Politie Nijmegen. Om naast het beeld van de Politie meer te weten te komen over de effecten van het filmen van politieagenten in functie is onderzoeker Sander Flight geïnterviewd. Hij heeft artikelen gepubliceerd over bodycams en gerelateerde zaken.

Naast de verschillende interviews zijn documenten geanalyseerd om vanuit literatuur, politiedocumenten en andere stukken een completer beeld te vormen van de omvang en aard van het probleem en bijbehorende zaken en oplossingen. Er is verdieping gezocht in de literatuur omtrent monitoring, politiewerk, bodycamera's, et cetera. Daarnaast is een handelswijzer met betrekking tot treitervloggers van de Politie Nijmegen geanalyseerd. Aanvullend is een survey afgenomen onder Nijmeegse burgers. Het doel van deze *survey* is inzicht te verkrijgen in de relatie van de Nijmeegse burger met de Politie Nijmegen en in de drijfveren van burgers om politieagenten te filmen. Deze survey is zonder aselecte steekproef verspreid via Facebookpagina's van wijkcentra in Nijmegen en via WhatsApp, Facebook en dergelijke naar contacten van de onderzoekers. Hierbij dient de kanttekening geplaatst te worden dat merendeel van de respondenten student is.

De onderzoekers zijn afgereisd naar de Engeland en Wales om in vier dagen het probleem van de Nijmeegse Politie in deze landen voor te leggen en te kijken hoe aldaar met dit probleem wordt omgegaan. Tijdens deze reis is contact gelegd met verschillende vertegenwoordigers van de Engelse en Welshe politie en met academici die zich specifiek bezighouden met dit thema. Er is gekozen voor Engeland en Wales omdat het politiesysteem van *community policing* aldaar vergelijkbaar is met het systeem van wijkagenten in Nederland.

1.4 Leeswijzer

Om tot conclusies en aanbevelingen op de hiervoor gestelde centrale vragen te komen zal dit onderzoek vier hoofdstukken beslaan. Deze paragraaf is het sluitstuk van hoofdstuk 1 waarin het onderwerp is ingeleid en het projectkader met de bijbehorende probleemstelling zijn gepresenteerd. Ook zijn de methodes van dit onderzoek kort toegelicht.

Hoofdstuk 2 is het theoretische kader van dit onderzoek. Hierin worden de belangrijkste theorieën, concepten en onderwerpen behandeld. Allereerst wordt de politie als instituut toegelicht, waarbij dieper wordt ingegaan op de identiteit, de kerntaken en de strategieën van de politie. Dit wordt gevolgd door een kijk op de digitale samenleving, waarin ook gekeken wordt naar de verdeling 'nieuwe' en 'traditionele' media. De laatste twee paragrafen van hoofdstuk 2 gaan dieper in op de gevolgen van filmen en de bodycam, waarin steeds de specifieke gevolgen voor de individuele agent en het politieapparaat worden besproken.

Hoofdstuk 3 is een schakelhoofdstuk waarin de vertaalslag gemaakt wordt van de algemene literatuur naar de contextspecifieke situatie waar dit onderzoek naar kijkt: de Politie Nijmegen. Hierin komen dezelfde onderwerpen van het theoretisch kader van hoofdstuk 2 weer aan bod (kerntaken politie, digitale samenleving, gevolgen van filmen en de bodycam), maar dan toegespitst op de politie Nijmegen en het uitgaansgebied.

In hoofdstuk 4 staan de conclusies en aanbevelingen centraal en worden de vragen van hoofdstuk 1 beantwoord.

2 Theoretisch kader

2.1 De kerntaken

2.1.1. Inleiding

Iedereen lijkt een idee te hebben van wat politiewerk inhoudt, zelfs kinderen. Dit komt mede door de duidelijke presentatiestrategieën van de politie met uniform, een herkenbaar logo en surveillanceauto's. Bovendien zijn er eindeloos veel programma's op televisie of boeken geschreven die het werk van de politie in beeld brengen. Het gevolg is een imago van de politie waar herstel van rechtsorde en rechtsgevoel, ondersteund door fantasierijk speurwerk en inzet van dwangmiddelen, centraal staan. Klopt dit wel? In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag: wat zijn de kerntaken van een politieagent en komt dit overeen met het bestaande beeld van de politie in de maatschappij?

2.1.2. Nieuwe identiteit

Je zou kunnen zeggen dat een discrepantie bestaat tussen het politiebeeld bij burgers en wat de politie daadwerkelijk in de praktijk doet. Maar wat vindt de politie eigenlijk zelf wat haar taken zijn? Naar aanleiding van ontwikkelingen in de samenleving in de loop van de jaren is bij de politie zelf ook onduidelijkheid ontstaan over belangrijkste werkzaamheden. Bayley en Shearing (1996: 585-586) gebruikten zelfs het woord 'identiteitscrisis'. Ingrijpende verschuivingen in de samenleving sinds de jaren zeventig hebben daaraan bijgedragen: door individualisering, groeiende sociale reflexiviteit (het vermogen zich aan te passen aan maatschappelijke ontwikkelingen) en globalisering (Giddens, 1991) hebben de vanzelfsprekende pijlers van de identiteit van de politie, zoals gezag, de staat, het recht en de eenheid van de natie, veel aan kracht en betekenis verloren. Door de opmars van de markt, het verlies aan monopolie en vertrouwenwekkend gezag van de overheid sinds eind jaren tachtig is er bovendien sprake van een toenemende concurrentie van de private en publieke veiligheidssector voor de politie. De grenzen met het werk van de reguliere politie zijn hierdoor flink vervaagd (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010).

Niet onbelangrijk is dat ook de verwachtingen van de burgers over de politie veranderen en een andere, niet eenduidige behoefte is ontstaan. Hiermee hangt samen dat de politie steeds afhankelijker is geworden van de politisering van de veiligheid, waarbij de politieagenda in grote mate wordt bepaald door incidenten en door de media uitvergrote drama's (Elchardus, 2002; Edwards, 2007). De huidige turbulente samenleving, die door alle bovenstaande ontwikkelingen is ontstaan, heeft vanzelfsprekendheden weggenomen waardoor de identiteit van de politie in vele opzichten onduidelijk en multi-interpretabel is geworden (Bauman, 2000). De invloed van sociale media op deze processen komt later aan bod.

Afgelopen decennia zijn uiteenlopende pogingen gedaan om duidelijkheid te scheppen en de politie-identiteit te herdefiniëren (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010): *community oriented policing*, politie als hoogwaardige technologische kennisorganisatie, 'harde' aanpak

en het pleidooi voor concentratie op zogenoemde kerntaken. Elk van deze pogingen is een reactie geweest op bepaalde gebeurtenissen of redenaties. Het is niet zo dat de ene strategie de ander heeft vervangen; zo is *community oriented policing* nog steeds een belangrijke strategie in het politiebeleid.

Community oriented policing is bedoeld om het vertrouwen van burgers te vergroten en de effectiviteit van de politie te verbeteren waardoor de politie dichter bij burgers gaat staan. Niet criminaliteit maar wanorde en onveiligheidsgevoelens onder burgers staan hier centraal. De vernieuwde variant van dit idee is *reassurance* policing, waarbij de politie aansluit bij de behoeften van burgers (Innes & Fielding, 2002; Innes, 2004).

De tweede poging, politie als kennisorganisatie, wordt herleid tot het model van *problem orientated policing*; de politie is effectiever en preventiever als informatie en kennis voorhanden zijn over de aard en oorzaken van problemen (Goldstein, 1990). Burgers worden hier slechts bij betrokken als leveranciers van relevante informatie (Van Stokkom & Terpstra, 2006). De relevantie van dit model in Nederland is in eerste instantie gezocht in de opsporing. Door middel van analyse van 'stromen' van goederen, geld of personen kan de politie beter zicht krijgen op waar interventie nodig is om criminaliteit te voorkomen en te bestrijden (Raad van Hoofdcommissarissen, 2005).

Als reactie op het verlies van gezag en eenheid van de politie is het model van de harde aanpak ontstaan, waarin wordt getracht het klassieke geweldsmonopolie terug te winnen (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010). De kern van het politiewerk is hierin handhaving en aanpak van normovertreding, als tegenpool van het *community oriented policing*. Deze manier van *policing* heeft vooral in de Verenigde Staten voet aan de grond gekregen: *zero tolerance policing*, waarbij de politie de harde aanpak combineert met een concentratie op sociale wanorde en overlast (Van Stokkom, 2008). In Nederland wordt dit nultolerantiebeleid enkel nog toegepast in bepaalde situaties zoals pesten op basisscholen en het boetebeleid van de Nederlandse Spoorwegen.

De laatstgenoemde poging om de politie-identiteit te verduidelijkingen is het opstellen van kerntaken voor de politie. In de volgende paragraaf wordt dieper ingegaan op deze kerntaken.

2.1.3. De kerntaken

De politie kan gezien worden als een organisatie met drie niveaus: macro-, meso- en microniveau. Op het macroniveau is de politie een instituut voor sociale orde. Op dit niveau heeft politie een sociaal doel en probeert ze het gedrag van de samenleving te reguleren. Op mesoniveau wordt de politie gezien als organisatie. Hierin reageert het politiewerk op gebeurtenissen in de samenleving. In zowel het macro- als mesoniveau speelt de politie als apparaat de belangrijkste rol, in tegenstelling tot het microniveau waar de politieagent centraal staat. Concrete interacties van de politieagent met de burgers in een dagelijkse setting zijn het meest bepalend voor een oordeel van de politielegitimiteit. Het gaat om een complexe relatie,

waarbij de burger direct respons van de politie verwacht. Hierbij is het belangrijk dat alle burgers op dezelfde manier worden behandeld, wat meermaals in het geding is gekomen door de discretionaire ruimte die politieagenten hebben bij het afhandelen van problemen (Terpstra & Trommel, 2007).

Op de officiële website van de politie wordt het takenpakket toegelicht. Het hoofddoel van deze politietaken wordt als volgt geformuleerd:

> ‘’Zij moet zorgen dat iedereen in Nederland zich veilig voelt.’’

De politie licht deze focus op het veiligheidsgevoel onder de burgers verder toe. Zo stelt ze dat ze actief bezig is met het voorkomen en bestrijden van criminaliteit en toezicht houdt op de naleving van wetten en regels, zodat de leefomgeving zo leefbaar mogelijk is. Daarbij verleent de politie hulp in noodsituaties als rampen (Politie, 2018). De taken zijn vervolgens verder opgesplitst in verschillende thema’s:

- Voor veiligheid zorgen (voor iedereen in Nederland)
- Criminaliteit bestrijden en voorkomen
- De openbare orde bewaken
- Strafbare feiten opsporen
- Hulpverlenen bij nood
- Uitvoeren van politietaken voor justitie

Het politiewerk is verdeeld in basispolitiezorg en specialistische taken. Basispolitiezorg richt zich op dagelijks politietoezicht; dit betreft de politieagenten waarmee de bevolking in aanraking komt. Hun werk bestaat globaal uit politietoezicht, preventieadvies, afhandeling van verkeersproblemen, eenvoudig recherchewerk, verlenen van hulp en handhaven van wetten en regels. De basispolitieagent kan een specialist inschakelen wanneer meer kennis vereist is. Agenten kunnen in diverse thema’s gespecialiseerd zijn: drugshandel, jeugdcriminaliteit, zedenzaken, milieudelicten etc. Daarnaast heeft de politie heeft zowel regionale als landelijke specialisten in huis (Politie, 2018).

In de uitvoering van deze kerntaken heeft de politie een aantal kernwaarden. Deze geven aan wat de uitgangspunten van het werk zijn en waar de politie voor staat. Voor de politie staan vier kernwaarden centraal: moed, betrouwbaarheid, integriteit en verbinding (Kom bij de Politie, 2018). Volgens Becker zijn er drie deugden binnen de politie die deze kernwaarden waar kunnen maken: moed, verstandigheid en empathie (Becker in Sanderse & Kole, 2018).

2.1.4. Discussie over de kerntaken

Het probleem van de afwezigheid van consensus over de belangrijkste werkzaamheden van de politie is na het introduceren van de kerntaken gebleven; sinds eind jaren negentig bestaat er een discussie over de politietaken. De onderliggende vraag van deze discussie is of de politie in verhouding met haar capaciteit niet een te breed takenpakket heeft en zich dus bezighoudt

met ‘oneigenlijke’ taken, zaken die niet thuishoren in de politiepraktijk. De meest radicale opvatting hierover is dat de politie zich zou moeten bezighouden met de *core business:* het opsporen van criminelen en het uitoefenen van repressie waar nodig (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010, p.25).

Door dit debat over politietaken lijken zeer tegenovergestelde argumenten en bewegingen tegelijk plaats te vinden. In het politiebeleid, zowel landelijk als regionaal, vormen gebiedsgebonden werken (*community oriented policing*), gedeelde verantwoordelijkheid en het betrekken van burgers de centrale pijlers van de kerntaken (Van Stokkom, Terpstra en Gunther Moor, 2010, p.26). Echter, deze beleidspunten werden in het recente verleden niet altijd nageleefd, waarbij in werkelijkheid vaak reactief werd gereageerd op meldingen en aangiften van strafbaar gedrag. Deze tegenstrijdigheid wierp nog meer verwarring op bij burgers, maar ook bij politieagenten: wat is nu de kern van het politiewerk (Terpstra, 2008)?

De kerntakengedachte liep in 2005 in beleidsmatige en politieke zin vast (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010, p.36-39). De regering besloot af te zien van een wettelijke inperking van het politiewerk tot enkele kerntaken, omdat deze te tijds- en plaatsgebonden zijn. Toch lijken de opvattingen over de kerntaken nog te bestaan en zelfs te worden gezien als een vanzelfsprekend dogma, zonder dat over de invulling ervan een openbare discussie wordt gevoerd. De politie ontwikkelt zich langzaam van een brede naar een meer specialistische instantie met een beperkt domein, terwijl de gedachte van een brede en integrale veiligheidszorg steeds algemener wordt aanvaard (Van Stokkom, Terpstra, & Gunther Moor, 2010, p46-47).

De vraag over de kern van het politiewerk heerst na de stop van de kerntakendiscussie nog steeds bij burgers en politieagenten, zonder dat er eenduidig antwoord op te vinden of geven is. Toch zijn er verschillende manieren hoe je deze vraag over kerntaken kunt benaderen. Bij redenatie vanuit schaarste bestaat de vraag uit de zoektocht welke taken de politie kan afstoten aan anderen, ook wel een negatieve benadering genoemd. Het gaat om het begrenzen van taken. De andere manier is redenatie vanuit zingeving. De leidende vraag is dan: waar is de politie voor, ofwel wat is de functie van de politie in onze moderne, horizontaliserende en globaliserende samenleving? Deze positieve benadering kan gezien worden als een zoektocht naar essenties (Nap, 2010).

2.1.5 Politiestrategieën

De discussie omtrent de kerntaken van de politie, en dan vooral de essentie van haar werk, heeft afgelopen jaren de politiestrategieën beïnvloed. Zo zorgde de nieuwe identiteit bij de politie ervoor dat zij zich meer richtte op de vraag hoe zij de legitimiteit kan behouden in de samenleving. Het regionaal afstemmen van deze strategieën is hierbij een belangrijke factor. De houding die burgers hebben tegenover de politie beïnvloedt welke strategie het beste functioneert (Van den Brink 2010, p.173). De legitimiteit van politieoptreden is dus verbonden met de beeldvorming van de politie in de samenleving.

Om de beeldvorming van de politie te bewaken focust de politie in Nederland zich vooral op de *community oriented policing* strategie. Hierbij zoekt zij intensief contact met de burger om wanorde preventief tegen te gaan (Van Stokkom 2008, p.72). Dit is terug te zien in de manier waarop de politie zich inzet voor preventie- en zorgtaken. Daarnaast is *community oriented policing* terug te zien in de manier waarop de politie in Nederland samenwerkt met regionale partners zoals gemeenten. Dit wordt ook wel het gebiedsgebonden werk genoemd (Van den Brink 2010, p.185). Het idee hierachter is dat de veiligheidsaanpak in een regio niet alleen afhangt van de politie, maar ook van andere maatschappelijk partners zoals burgers, ondernemers en instellingen (Van den Brink 2010, p.180). Daarom is communicatie ook een belangrijk speerpunt binnen het gebiedsgebonden politiewerk.

De wijkagent staat hierbij centraal, aangezien de wijkagent deze communicatieve en sociale rol binnen het politieapparaat uitvoert (Van den Brink 2010, p.76). Maar niet alleen de wijkagent wordt getraind in communicatiemethoden. In het politieonderwijs in Nederland is er voor alle politiemedewerkers bijvoorbeeld veel nadruk op gesprektechnieken en andere sociale vaardigheden (Van Stokkom 2005, p.23). Deze zijn belangrijk onderdeel van de professionele vaardigheden die een agent krijgt aangeleerd. Ook als organisatie probeert de politie door middel van communicatie met de samenleving haar maatschappelijke functie uit te dragen. Dit is duidelijk terug te zien in het sociale mediagebruik van bijvoorbeeld de Politie Nijmegen-Zuid. Op haar Facebookpagina plaatsen agenten berichten over het werk dat ze doen en over open dagen bij de politie.

2.1.6 De politie en het uitgaansleven

Het gebiedsgebonden politiewerk is duidelijk terug te zien in verschillende regionale beleidsplannen van de politie voor het uitgaansleven. Elk uitgaansgebied heeft namelijk verschillende veiligheidssituaties die een rol spelen bij de beleidsplannen (Berghuis & Scheepmaker 2011, p.10). Zo kan het ene uitgaansgebied last hebben van drugscriminaliteit en het andere van uitgaansgeweld. Dit kan ook per stad verschillen. Zo heeft Rotterdam veel last van uitgaansgeweld, zodat de politie in Rotterdam zich in haar beleidsplan voor het uitgaansleven heeft gefocust op het uitgaansgeweld (Berghuis en Scheepmaker 2011, p.12). Ze heeft cameratoezicht in de uitgaansgebieden geplaatst en deze beelden worden tijdens de uitgaansnachten rechtstreeks doorverbonden met de politie. Daardoor kan de politie in Rotterdam tijdens de uitgaansnachten sneller reageren bij incidenten (Berghuis en Scheepmaker 2011, p.13). Bovendien had de politie in Rotterdam al in 2000 een speciaal samenwerkingsverband samengesteld om het geweld preventief tegen te gaan. In dit samenwerkingsverband ‘Horeca Preventie Team’ communiceert de politie samen met horecaondernemers, parkeerbedrijven en de gemeentereinigingsafdeling om toezicht te houden op het uitgaanspubliek. Hierbij worden buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA’s) ingezet om potentiële conflicten preventief te signaleren en te stoppen (Berghuis en Scheepmaker 2011, p.13).

2.2 De digitale samenleving

De opkomst van technologie zorgt voor een veranderende samenleving. Ze heeft een steeds belangrijkere rol in het leven van mensen gekregen en is geïntegreerd in bijna alle aspecten van het dagelijkse leven: communicatie, werkomgeving, gezondheidszorg, veiligheid, onderwijs, stedelijk landschap, etc.

De opkomst van *hightech*, zoals de meeste mensen technologie kennen, begon rond 1975. Vanaf dat moment kwam de ontwikkeling van chips, computers en software op gang. De doorbraak van het internet in 1991 zorgde ervoor dat de ontwikkeling van technologie in een sneltreinvaart kwam. De toegenomen communicatiemogelijkheden die het internet bracht, veranderden de computerrevolutie in een communicatierevolutie. Het internet heeft een enorme groei meegemaakt sinds 1991. Momenteel heeft 97,1% van de Nederlanders toegang tot het internet en heeft 89% van de Nederlanders een mobiele telefoon of smartphone (CBS, 2018).

Er wordt vandaag de dag gesproken van een digitale samenleving, waarin (bijna) alle aspecten van de samenleving met elkaar zijn verbonden via digitale technologie. Zo vervaagt de grens tussen de ‘online’ en ‘offline’ wereld (Martin, 2008). Dit heeft effect op hoe onze samenleving functioneert en creëert verschillende trends. Deze trends zorgen voor mogelijkheden maar ook voor uitdagingen.

Een trend die vooral relevant is voor de Politie Nijmegen is de sociale mediatrend. Sociale media kunnen gedefinieerd worden als vormen van elektronische communicatie waar gebruikers online gemeenschappen creëren om informatie, ideeën, persoonlijke boodschappen en andere inhoud, zoals video’s, te delen (Merriam-Webster, 2018). Op die manier kan een persoon communiceren met honderden, misschien wel duizenden mensen via een sociale mediaplatform. Die platformen zijn er in verschillende vormen. De ene vorm deelt veel persoonlijke informatie (bijv. Facebook), terwijl het bij andere sociale media meer om de inhoud gaat (bijv. Youtube/Dumpert) (Kaplan & Haenlein, 2010). De populariteit ervan groeit snel. In 2017 communiceerde 84,6% van de Nederlanders (12+) via sociale media, in tegenstelling tot 61,5% in 2012 (CBS, 2018).

Naast mogelijkheden brengt de digitale samenleving ook uitdagingen met zich mee. Een van de moeilijkste kwesties is privacy en het beschermen van gegevens. Vaak is het moeilijk te bepalen waar de grens ligt van de eigendom van gegevens en de privacy van gebruikers. Met de vraag van het eigendom van de gegevens, komt ook de vraag met wie ze gedeeld mogen worden. Persoonlijke internetgegevens en gewoontes kunnen relevant zijn voor organisaties en gebruikt worden voor commerciële doeleinden. Dit is privacy ten opzichte van bedrijven. Een andere vorm van privacy is ten opzichte van andere mensen. Deze privacy wordt geschonden wanneer mensen foto’s of filmpjes waarin personen herkenbaar in beeld zijn, zonder hun toestemming op het internet delen. Het moment dat beelden op sociale media worden gedeeld heeft de ‘deler’ geen controle en exclusief eigendom meer over de beelden.

Met de opkomst van de digitale samenleving is ook de manier van 'nieuwsverspreiding' veranderd. In het algemeen kunnen de media onderverdeeld worden in de nieuwe media met hun sociale netwerken, digitale nieuwsberichtgeving en blogs; en de traditionele media, waaronder kranten, televisie en radio (Mazzoleni, 2014). Afgelopen decennia zijn vooral de nieuwe media gaan groeien, gevoed door de behoefte aan informatie van mensen. Het heeft er onder andere in geresulteerd dat media zijn veranderd in vraag- en aanbodmarkten. Dit heeft verschillende gevolgen. De nieuwscyclus is versneld, omdat mensen continu toegang hebben tot de nieuwste ontwikkelingen. Media moeten hierop inspelen om relevant te blijven. Verder is door de digitalisering en het grote aanbod de manier van informatie verwerken veranderd. Er is meer concurrentie tussen mediakanalen, en het publiek haakt snel af als de informatie te moeilijk of abstract is. Dit heeft er onder andere in geresulteerd dat journalisten nieuws vaker vergroten tot mediahypes en onzorgvuldiger met informatie omgaan (Adriaansen & Van Praag, 2010; Brants, 2000).

Op mediaplatforms voor nieuws en informatie wordt de boodschap op grote snelheid verspreid in de samenleving (Rutten, 2007). Alle soorten informatie, van e-mails tot video's, circuleren in grote informatiestromen door de digitale infrastructuur van onze maatschappij. Digitale media bereiken steeds meer mensen maar dit is niet alleen een verbindende ontwikkeling. Mensen of organisaties worden ook vaak tegenover elkaar geplaatst. Daarom spreekt Van Zoonen (2004) van een 'verbindende', maar ook een 'versnipperende' kracht van de media. Ze vormen een essentieel orgaan van de Nederlandse samenleving en hebben een prominente rol in het schetsen van de werkelijkheid. 'De werkelijkheid' is daarom lastig te benaderen, omdat ze als het ware 'geconstrueerd' wordt door de media.

Veel meer dan de traditionele media presenteren de nieuwe media nieuws als entertainment (Mazzoleni, 2003). Zij zijn zo ver doorgedrongen in onze samenleving dat veel beleid en acties gebaseerd zijn op de stem van de media en daarom is het van belang om de mediatisering kritisch te benaderen. Abts en Laermans (2016) halen het concept van 'strategische enscenering' naar voren, een situatie waarbij de internetgebruiker als 'toeschouwer' wordt gezien die alles wat hij/zij ziet moet interpreteren. Visuele media, zoals filmpjes, zijn dan ook een invloedrijk middel om een bepaalde mening te vormen of te 'ensceneren' (Van den Bogaard, 2010).

2.3 Effecten van filmen

Van oudsher zijn agenten en het politieapparaat het gezicht van het Openbaar Ministerie. Vroeger waren agenten alleen zichtbaar voor het publiek door directe interacties, ook wel aangeduid als 'primaire zichtbaarheid'. Met de toegenomen digitalisering is tegenwoordig ook sprake van secundaire zichtbaarheid, bestaande uit oneindig veel vormen, waaronder sensatiefilmers (Newell, 2017). Door deze secundaire zichtbaarheid kunnen mensen die niet aanwezig waren bij de situatie op de hoogte worden gebracht van bepaalde politieactiviteiten (Goldsmith, 2010).

Deze secundaire zichtbaarheid is de laatste jaren in een sterk tempo gestegen (Newell, 2017). Bijna iedere telefoon heeft tegenwoordig een camera waarmee video's van goede kwaliteit kunnen worden gemaakt. Dit stelt mensen in staat om agenten in functie te filmen en de video's te verspreiden onder het grote publiek (Goldsmith, 2010). De burger is hiermee een nieuwe mediaproducent geworden.

De toegenomen secundaire zichtbaarheid heeft echter significante effecten op agenten en het politieapparaat (Newell, 2017). Of deze effecten als positief of negatief worden ervaren hangt bijvoorbeeld sterk af van de vraag of agenten cameraschuw zijn of er juist aan gewend zijn. Agenten die cameraschuw zijn focussen al snel op de manipulatieve, negatieve kant van de video's. Agenten die gewend zijn aan de camera's stellen eerder dat de camera's een spiegel van de realiteit zijn. Wanneer een situatie goed wordt uitgelegd aan onbevooroordeelde burgers, zullen deze de agenten geloven en hun beschuldigingen terugnemen (Sandhu & Haggerty, 2017). In deze paragraaf worden de effecten van het filmen en de video's op agenten en het politieapparaat uitgewerkt. Hierbij moet worden vermeld dat de beschreven onderzoeken komen uit de internationale literatuur en niet altijd specifiek focussen op de Nederlandse politie.

2.3.1 Bewijsverzameling

De effecten van sensatievideo's zijn niet alleen negatief. Sandhu en Haggerty (2017) stellen namelijk dat de video's kunnen bijdragen aan de bewijsverzameling. De video's kunnen bijvoorbeeld verdachten identificeren of bijdragen aan de veroordeling van criminelen. Vandaar dat agenten vaak aan de omstanders vragen om de video's door te sturen naar het bureau. Bovendien zouden agenten zelfs hun eigen telefoon pakken om foto's te maken van bijvoorbeeld kentekenplaten (Sandhu & Haggerty, 2017).

2.3.2 Pro-socialer gedrag

Een eerste effect van filmen is dat agenten zich pro-socialer kunnen gaan gedragen (Powell, Roberts, & Nettle, 2012). Pro-sociaalgedrag betekent dat mensen handelen om de situatie van de ander te verbeteren, zonder dat zij hier iets voor terug verwachten of hiertoe worden gedwongen (Bierhoff, 2002). Hiervoor worden in de literatuur twee mogelijke verklaringen omschreven. De eerste verklaring focust op het voorkomen van negatieve gevolgen. Bij deze verklaring wordt gesteld dat wanneer mensen zich bekeken voelen, zij zich pro-socialer gedragen om zo te voldoen aan de sociale norm en bestraffing te voorkomen (Powell et al., 2012). Een voorbeeld hiervan kan zijn dat agenten minder geweld gebruiken, zodat zij niet later door het publiek afgerekend kunnen worden omdat ze met te gewelddadig handelen niet voldoen aan de sociale norm. De tweede verklaring is gebaseerd op de 'reputatie-basis partnerkeuze' hypothese. Hierbij wordt gesteld dat mensen wanneer ze gefilmd worden zich pro-socialer gedragen, om de kans te vergroten gekozen te worden door anderen (Powell et al., 2012). Deze hypothese focust dus meer op de positieve gevolgen van pro-sociaal handelen. Op basis van deze theorie wordt betoogd dat ook agenten zich pro-socialer gedragen wanneer zij worden gefilmd. Er wordt verondersteld dat dit pro-sociale gedrag kan worden

opgesplitst in drie dimensies: pro-sociale mimiek/expressie (meer glimlachen), pro-sociale bewoording (politiek correcter praten), pro-sociaal handelen (milder optreden). Deze veronderstelling kan worden ondersteund met verscheidene onderzoeken. In een test onder 142 politieagenten in Chicago bleek dat bij gefilmde trainingsscenario's agenten minder gebruik maakten van geweld (Rosenbaum en Lawrence, 2017). Bovendien zouden agenten mogelijk minder snel tot arrestaties overgaan en meer waarschuwingen geven (Ready & Young, 2015).

2.3.3 Besluitvaardigheid

Sensatiefilmers hebben ook effect op de besluitvaardigheid van agenten. Er is in de literatuur nog onenigheid over of dit effect positief of negatief is. Rosenbaum en Lawrence (2017) stellen dat in gefilmde trainingsscenario's agenten besluitvaardiger optreden tegenover jongeren. Sandhu en Haggerty, (2017) beweren daarentegen dat agenten die gefilmd worden juist besluitelozer kunnen worden. De camera's zouden namelijk zorgen voor grotere onzekerheid, vanwege angst voor de interpretaties achteraf van hun acties door de kijkers van de video's. Dit terwijl het beroep van agenten juist vraagt om onmiddellijke reacties (Sandhu & Haggerty, 2017). Het onderzoek dat voor u ligt betoogt meer duidelijkheid te krijgen over de effecten van het filmen van politiehandelingen op de besluitvaardigheid van agenten.

2.3.4 Belemmering taakuitvoering

Een derde effect heeft te maken met de zorg van agenten dat zij door het filmen de controle kwijtraken over de situatie. Uit onderzoek blijkt dat agenten vinden dat zij door sensatiefilmers hun werk niet meer goed kunnen uitvoeren. Sensatiefilmers zouden namelijk té dichtbij de agent en de betrokkene(n) staan, wat afleiding en belemmering tot gevolg heeft (Newell, 2017). Daarnaast zouden de sensatiefilmers zo dichtbij willen komen dat zij een plaats delict kunnen betreden. Bovendien zouden sensatiefilmers het moeilijker maken voor agenten om lastige gesprekken te voeren met betrokkene(n), omdat ze weigeren te stoppen met filmen. Agenten geven echter ook aan dat het niet erg is als mensen hen filmen. Wel vragen ze hun of ze dit vanaf de zijlijn willen doen zodat de sensatiefilmers veilig zijn en de agenten gewoon hun werk kunnen doen (Sandhu & Haggerty, 2017).

2.3.5 Frustratie

Een bron van frustratie onder agenten is dat de sensatiefilmers steeds brutaler zijn geworden. Zo zouden zij opzettelijk een reactie uitlokken bij agenten die ertoe leidt dat de agent slecht zou overkomen in de video, en deze vervolgens, stiekem, filmen. Daarnaast is de belemmering van de taakuitvoering een bron van frustratie onder agenten. Hetzelfde geldt voor de *framing* van de video's. Agenten zouden het namelijk onrechtvaardig vinden dat sensatiefilmers situaties kunnen verdraaien en deze video's zonder restricties kunnen verspreiden. Verder vinden agenten dat het publiek te snel een mening heeft over de agenten in de video en de politie, zonder de gehele situatie te kennen of de veiligheid van de agenten in acht te nemen (Sandhu & Haggerty, 2017).

2.3.6 Imago agenten en politieapparaat

De video's kunnen ook een negatief effect hebben op het imago van agenten en het politieapparaat in het algemeen. Uit onderzoek blijkt dat agenten bezorgd zijn over de mogelijke misinterpretaties van de video's door het gebrek aan context. Het gebrek aan context kan hier op twee manieren worden gedefinieerd. Allereerst betekent het dat de video's van sensatiefilmers vaak niet de volledige ervaring van agenten vastleggen, waardoor mensen de video's bekijken zonder te begrijpen hoe agenten de situatie inschatten en waarom ze op een bepaalde manier besloten te handelen (Newell, 2017). Agenten moeten namelijk meteen reageren en hebben niet zoals de kijkers van de video's de tijd om hun keuze te evalueren (Sandhu & Haggerty, 2017). Ten tweede betekent het gebrek aan context dat de video's maar een klein deel van de hele situatie laten zien. De voorafgaande gebeurtenissen die tot bijvoorbeeld gewelddadig optreden hebben geleid, komen in de video's niet aan bod doordat de video's vaak kort zijn, vanuit een bepaalde hoek zijn opgenomen en niet alle audio vastleggen. Bovendien gaan omstanders vaak pas filmen als het incident escaleert en niet vanaf het begin van de situatie (Newell, 2017). Dit gebrek aan context heeft effect op hoe mensen de situatie in de video interpreteren en wat zij aannemen dat er gebeurd is. Daarnaast kunnen omstanders de video's op verschillende manieren interpreteren. Vandaar dat de *framing* van de video's een negatief effect kan hebben op het imago van agenten en het politieapparaat (Sandhu & Haggerty, 2017). Dit is terug te zien in het onderzoek van Boivin, Gendron, Faubert en Poulin (2017) waaruit blijkt dat de attitude onder de kijkers van video's waarin politieagenten geweld gebruikten zich negatief ontwikkelt en een zo negatief effect kan hebben op het imago van de politie.

Agenten geven echter ook aan dat zij zichzelf zien als de *good guys*, die hun best doen om de regels te volgen. Er zullen altijd rotte appels zijn binnen de politie, maar de algemene mening van agenten is dat het overgrote deel handelt zoals het hoort. Vandaar dat zij geloven dat de video's het goede werk juist zullen tonen en daardoor een positief effect kunnen hebben op het imago van de agenten en het politieapparaat (Sandhu & Haggerty, 2017). Vanuit deze redenering zou gesteld kunnen worden dat de video's minder negatieve effecten hebben op het imago van agenten en het politieapparaat.

2.3.7 Verspreiding online en privacy

Onderzoek van Newell (2017) toonde aan dat agenten bezorgd zijn over de online verspreiding van de video's van sensatiefilmers. Deze zorg wordt versterkt door de perceptie van agenten dat de media en het publiek dit materiaal gebruiken om op latere momenten agenten verantwoordelijk te houden voor bepaalde fouten (Newell, 2017).

Wanneer de video's online worden verspreid, heeft dit gevolgen voor de privacy van de agenten die in de video voorkomen. Hun identiteit wordt namelijk zichtbaar voor een groot deel van de bevolking. Bijvoorbeeld: in een video treden agenten gewelddadig op, deze video wordt verspreid over het internet en er komen veel negatieve reacties op. Als in deze video het gezicht van de agent te zien is, is het mogelijk dat mensen als negatieve reactie deze agenten gaan

bedreigen of intimideren. Dit hoeft niet alleen betrekking te hebben op de agent in kwestie, maar ook bijvoorbeeld op zijn of haar gezin.

Uit het rapport 'Bedreigingen en intimideren van OM- en politiemedewerkers' (Van der Torre, Gieling, & Bruinsma, 2013) kwam zelfs naar voren dat bedreigingen en intimidaties via het onlinenetwerk sterk zijn toegenomen. Verder bleek uit dit rapport dat 56% van basisagenten in het jaar 2013 was bedreigd of geïntimideerd. Bij 27% van deze gevallen escaleerde het zelfs tot fysiek geweld of vernielingen. Hiervoor worden verscheidene redenen gegeven. Zo moeten basisagenten vaak direct tegen opstandige mensen optreden en wonen zij vaak dicht bij mogelijke verdachten. Volgens de onderzoekers zijn er twee soorten bedreigingen en intimidaties. Allereerst kan de privéomgeving, bijvoorbeeld het gezin, het doelwit zijn. Ten tweede kunnen bedreigingen die betrekking hebben op het werk in de privésfeer plaatsvinden, bijvoorbeeld door een agent thuis op te zoeken (Van der Torre et al., 2013).

Dit soort bedreigingen en intimidaties kunnen zorgen voor een ernstige psychische belasting. Deze belasting wordt vaak vergroot wanneer het doel is individuele schade te veroorzaken, er systematische bedreiging plaatsvindt, wanneer de bedreiger(s) in de nabije omgeving wonen of wanneer het de privéomgeving van agenten betreft (Van der Torre et al., 2013). Uit het rapport kwam echter ook naar voren dat 64% van de agenten stelde dat dit soort bedreigingen en intimidaties geen effect had op hun handelen.

2.3.8 Stress

Het filmen van een agent door sensatiefilmers kan wordt opgevat als een vorm van monitoren op het werk. Monitoren is het observeren en verzamelen van informatie over het werkgedrag van werknemers (Stanton, 2000). Dit monitoren kan mogelijk zorgen voor verhoogde taakeisen. In combinatie met professioneel handelen en privacy waarborgen kan dit voor agenten mentaal intensief zijn. Stress op het werk kan ontstaan, wanneer de regelmogelijkheden, vrijheid om eigen werk te sturen en te organiseren (Schaufeli & Taris, 2014) gelijk blijven en de taakeisen stijgen. Aan de andere kant kunnen de video's ook gebruikt worden om de taakuitvoering van de politie te verbeteren, wat kan leiden tot meer werktevredenheid onder de agenten.

2.3.9 PTSS

Posttraumatische stressstoornis (PTSS) is een stoornis die kan ontstaan als een trauma niet goed verwerkt kan worden. De verschijnselen zijn in feite een normale reactie op ernstige dreiging. Het gaat om een combinatie van lichamelijke en psychische verschijnselen. Typische verschijnselen van PTSS zijn: verhoogde prikkelbaarheid, herbelevingen in de vorm van nachtmerries (gepaard met slecht slapen), herinneringen, flashbacks en dissociatie, vermijding van prikkels of verdoofd reageren op de omgeving, negatieve gedachten en veranderde stemming (Olff & Lindauer, 2009).

Sinds 2015 zijn er ruim duizend politiemedewerkers bij wie PTSS als beroepsgerelateerde ziekte is erkend (GGZ Nieuws, 2017). De meeste van deze gevallen zijn het gevolg van ernstige

incidenten tijdens het werken. Er is nog geen literatuur over de vraag of PTSS kan ontstaan door alle gevolgen van het filmen van een agent door sensatiefilmers. Binnen dit onderzoek wordt verwacht dat PTSS zou kunnen ontstaan als gevolg van de negatieve publiciteit voor individuele agent (publieke schandpaal), de twijfel bij een werkgever aan de correctheid van het handelen (lagere werktevredenheid) en/of de oordelen van andere agenten of naasten (faalangst).

2.4 Effecten van body cams

Nieuwe technologieën hebben voor grote veranderingen in het politie-uniform en politiewerk gezorgd (Tanner & Meyer, 2015). Deze technologieën worden vaak bekeken door een utopische bril, waardoor ze worden gezien als dé oplossing voor hedendaagse criminaliteit en veiligheidsproblemen. Een technologie die de laatste jaren in opkomst is, is het gebruik van bodycams (Newell, 2017). De toegenomen inzet van bodycams heeft significante effecten op het handelen van de politie, de omstanders die mogelijk de politie filmen en het politieapparaat (Koen, 2016). Deze effecten worden in deze paragraaf uitgewerkt. Hierbij moet worden vermeld dat de beschreven onderzoeken komen uit de algemene literatuur, en niet altijd specifiek focussen op de Nederlandse politie.

2.4.1 Daling klachten burgers over agenten

Een onderzoek onder agenten in Californië toonde aan dat wanneer agenten bodycams droegen er aanzienlijk minder klachten van burgers kwamen over agenten (Farrar, 2013). Dit resultaat is bevestigd door een onderzoek onder agenten in Schotland (Goodall, 2007). Volgens de onderzoekers had dit twee redenen. Allereerst wisten burgers dat zij werden gefilmd en werkten ze hierdoor mee met de agenten. Ten tweede zouden ook agenten minder gewelddadig optreden vanwege het feit dat zij werden gefilmd. Het is onduidelijk of deze daling wordt veroorzaakt door het verbeterde gedrag van agenten, het verbeterde gedrag van burgers, het feit dat agenten beter verantwoording kunnen afleggen voor hun handelen of dat een combinatie zorgt voor de daling van klachten (Lum et al., 2015).

Een andere mogelijke verklaring wordt in een onderzoek naar camera's in politievoertuigen gegeven (Maghan, O'Reilly, & Ho Shon, 2002). In dit onderzoek wordt gesteld dat het aantal klachten over agenten daalt doordat camera's in politievoertuigen het vertrouwen in het politieapparaat vergroten door de toegenomen transparantie. Dit effect zou mogelijk ook kunnen optreden bij bodycams.

2.4.2 Daling geweldsgebruik agenten

Er is in de literatuur onduidelijkheid over de effecten van bodycams op het geweldsgebruik van agenten. Farrar (2013) stelt dat de bodycams zorgden voor meer bewustzijn onder agenten dat er wordt gefilmd. Dit zorgde ervoor dat agenten beter de regels naleefden, met name als het ging om geweldsgebruik. Volgens Farrar komt dit door de fundamentele neiging van mensen

om meer pro-sociaal gedrag te vertonen wanneer ze weten dat ze onder toezicht staan. De daling van het geweldsgebruik was het meest zichtbaar in situaties waarin agenten onzeker waren of ze geweld mochten gebruiken of niet; de verdachte probeert bijvoorbeeld de agenten uit te dagen, maar gedraagt zich niet dermate vervelend dat geweld nodig is.

2.4.3 Verbeterd gedrag burgers

In de literatuur is ook onduidelijkheid over de effecten van bodycams op het gedrag van burgers. Een mogelijk effect van bodycams is dat burgers zich beter gaan gedragen. Dit is volgens dezelfde redenering te verklaren als de daling van geweldsgebruik door agenten. De burgers zouden zich er ook bewust van zijn dat zij worden gefilmd en daarom beter meewerken met agenten. Een mogelijk samenhangend effect met het verbeterde gedrag van burgers is dat agenten zich veiliger voelen wanneer zij in functie zijn (Farrar, 2013; Goodall, 2007).

2.4.4 Verbetering imago agenten en politieapparaat

Onderzoek van Ariel et al. (2015), toonde aan dat wanneer burgers een negatieve ervaring hebben met agenten tijdens een incident, de kans 15 keer zo groot is dat zij een negatievere attitude hebben ten opzichte van de politie. Bovendien blijkt dat het geweldsgebruik van agenten gerelateerd kan worden aan de publieke perceptie van agenten en het politieapparaat. Aangezien door het gebruik van bodycams zowel burgers als agenten zich mogelijk beter gedragen, worden deze negatieve effecten gereduceerd, wat leidt tot een beter imago voor agenten en het politieapparaat (Ariel et al., 2015).

Daarnaast kunnen de bodycamvideo's worden gebruikt als een reactie op de vaak subjectieve video's gemaakt door sensatiefilmers. De video's van sensatiefilmers geven vaak maar een deel (vaak vanaf het moment dat de situatie uit de hand loopt) van het hele incident weer. Hierdoor ontstaan misinterpretaties (bijvoorbeeld: 'agenten treden veel te gewelddadig op') over agenten bij burgers, waardoor het imago van agenten en het politieapparaat negatief wordt beïnvloed. De bodycams daarentegen worden vaak aan het begin van de dienst aangezet en filmen daardoor het hele incident (Newell, 2017). Dit maakt het materiaal objectiever dan de video's van sensatiefilmers; agenten kunnen verdedigen waarom zij zo handelden (Coudert, Butin, & Métayer, 2015). De weerlegging van subjectieve video's van sensatiefilmers heeft een positief effect op het imago van agenten en het politieapparaat.

Verder is het, zoals eerder uitgewerkt, mogelijk dat de bodycams het vertrouwen in agenten en het politieapparaat herstellen door de toegenomen transparantie. Dit levert mogelijk een positiever imago van agenten en het politieapparaat op (Magha et al., 2002).

Daarnaast zal een politieorganisatie die gebruikt maakt van de bodycam het aantal rechtszaken tegen haar agenten zien teruglopen (Howland, 2010; Hayes & Ericson, 2012). Het doen van valse aangiftes heeft namelijk geen zin meer, doordat de bodycam nu alles vastlegt.

De politie krijgt regelmatig te maken personen die (dan wel terecht of onterecht) claimen dat de politie haar taak niet goed heeft vervuld. Beelden van bodycams kunnen hierbij twee doelen dienen. Allereerst zal het minder tijd/geld kosten om te achterhalen wat er daadwerkelijk is gebeurd. Een incident staat namelijk volledig vastgelegd op camera. Een tweede gevolg van bodycam beelden zal hoogstwaarschijnlijk een afname in onjuiste aangiftes van machtsmisbruik bij de politie zijn. Een persoon weet namelijk dat een valse beschrijving van het incident niet lang stand zal houden wanneer er beelden bestaan waarop alles is vastgelegd.

2.4.5 Tijdsbesparing

Bodycams zorgen voor tijdsbesparing. Doordat een incident volledig wordt vastgelegd en als bewijs kan worden gebruikt hoeven agenten minder schriftelijke verklaringen af te nemen. Verder resulteert het gebruik van bodycams in meer schuldbekentenissen, waardoor agenten minder tijd kwijt zijn aan het papierwerk voor de rechtbank en verklaringen afleggen voor de rechter. Daarnaast kunnen bodycambeelden onduidelijkheden van klachten over agenten snel uit de lucht helpen, waardoor minder tijd nodig is voor het onderzoeken van deze klachten (Goodall, 2007).

2.4.6 Nuttig trainingsmateriaal

Het beeldmateriaal van bodycams is geschikt als trainingsmateriaal voor agenten (in opleiding). Het feit dat het handelen van agenten tijdens bepaalde incidenten meerdere malen kan worden teruggekeken is zeer zinvol, doordat precies kan worden aangegeven wat effectieve handelingen zijn en wat niet. Dit inzicht kan bijdragen aan de professionele ontwikkeling van agenten (Goodall, 2007).

2.4.7 Meer aansprakelijkheid van agenten met betrekking tot hun handelen

Bodycams geven leidinggevenden de mogelijkheid om specifieke agenten aan te spreken op hun handelen en prestaties. Zij vormen een extra paar ogen waarmee de leidinggevenden agenten kunnen observeren. Hierdoor kunnen agenten beter worden aangesproken op hun acties (Koen, 2016). Dit paar ‘extra ogen’ kan door agenten als negatief worden ervaren, omdat zij het gevoel hebben hierdoor zelfs voor kleine fouten aansprakelijk gehouden te worden (Newell, 2017). Daarnaast kunnen bodycams gebruikt worden als een publieke check, om ervoor te zorgen dat zij hun ‘macht’ niet misbruiken (Stanley, 2013).

3 Vertaalslag naar Politie Nijmegen

In dit hoofdstuk vertalen we de gepresenteerde informatie naar de situatie van de politie in Nijmegen. De eerste paragraaf behandelt de organisatie en de kerntaken van de politie in Nijmegen in het algemeen en in uitgaansgebieden in het bijzonder. In de paragrafen daarna komen achtereenvolgens de digitale samenleving, effecten van filmen en het gebruik van bodycams aan bod.

3.1 Organisatie Politie Nijmegen

Organisatorisch is de politie in Nijmegen in twee basisteams onder te verdelen: Nijmegen-Noord en Nijmegen-Zuid. Beide vallen onder het district Gelderland-Zuid in de politieregio Oost-Nederland (Nationale Politie, 2016, p.34). De kerntaken van de politie beschreven in paragraaf 2.1.3. gelden ook voor de politie in Nijmegen. De basisteams in Nijmegen voeren daarbij de volgende kerntaken uit:

- Gebiedsgebonden en probleemgericht werken, netwerken (wijkzorg).
- Toezicht en handhaving van wet- en regelgeving.
- Verlenen van noodhulp.
- Opsporen (afhandeling van veelvoorkomende criminaliteit).
- Intake (receptiefunctie, opvang publiek, opnemen aangiften).
- Aanpakken jeugdproblematiek.
- Horecatoezicht.
- Toezicht evenementen.
- Aanpakken huiselijk geweld.
- Uitvoeren executietaken.
- Uitvoeren korpscheftaken (bijvoorbeeld toezicht op buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA’s).
- Uitvoeren milieutaken.
- Uitvoeren identiteitscontroles en uitoefenen vreemdelingentoezicht.
- Slachtofferzorg. (Nationale Politie, 2016, p13-14)

Er is binnen de basisteams ook ruimte voor lokale accenten, zodat de basisteams zich kunnen focussen op specifieke criminaliteit en overlast in hun gebied. Wijkagenten zijn een onderdeel van de basisteams (Nationale Politie, 2012, p.14). Zij zijn hierbij de kernfiguren van het gebiedsgebonden politiewerk, zoals aan bod is gekomen in paragraaf 2.1.5. De wijkagent houdt namelijk de ontwikkelingen in zijn wijk bij en speelt deze informatie vervolgens door aan het basisteam (Nationale Politie, 2012, p.62). Op deze manier krijgt de politie meer regiogebonden informatie en dit gebruikt zij om haar kerntaken effectiever uit te voeren. Daarnaast stelt de politie op verzoek van de gemeente gebiedsscans op naar criminaliteit en overlast. Zo kan de politie lokaal haar aanpak op criminaliteit en overlast toespitsen op de ontwikkelingen die plaatsvinden binnen de gemeente. Om deze gebiedsscans op te stellen wordt gebruik gemaakt van de kennis van de wijkagent. Bovendien wordt overlegd met wijkbewoners, winkeliers en

woningcorporaties (Nationale Politie, 2012, p. 63). Zo kunnen de basisteams de burgers betrekken in de aanpak van criminaliteit in hun wijk.

Ook proberen de basisteams in Nijmegen door middel van hun sociale media-accounts te communiceren met de bewoners van de stad. Dit is duidelijk terug te zien in bijvoorbeeld het sociale mediagebruik van het basisteam Nijmegen-Zuid. Zijn Facebookpagina waarop de medewerkers hun werkzaamheden tonen, werd in mei 2018 door circa 8600 mensen gevolgd (Politie Nijmegen-Zuid, 2018). Daarnaast plaatsen ze berichten over open dagen bij de politie. Zo proberen de basisteams in Nijmegen de beeldvorming van de politie positief te beïnvloeden en de betrokkenheid van burgers te vergroten.

3.1.1 Politie Nijmegen in uitgaansgebieden

Het gebiedsgebonden politiewerk is terug te zien in de manier waarop de basisteams in Nijmegen hun kerntaken uitvoeren in de uitgaansgebieden. Zo heeft de Politie Nijmegen tijdens de uitgaansnachten speciale teams die het uitgaansgebied surveilleren, met zogenaamde horeca-agenten (Nationale Politie, 2012, p.13). Deze teams bestaan meestal uit groepjes van twee agenten die op fietsen vanuit een centraal punt opereren. Met deze flexibel inzetbare agenten en de fysieke aanwezigheid van agenten probeert de Politie Nijmegen ook preventief conflicten in te dammen. Dit uitgaansteam houdt bij zijn werk ook nauw contact met de veiligheidsmedewerkers van de diverse uitgaansgelegenheden. Op die manier krijgt het extra informatie over bepaalde situaties en kan voorkomen worden dat deze escaleren. De Politie Nijmegen stemt ook regionaal haar beleidsplannen voor het uitgaansleven af met veiligheidskwesties die er in Nijmegen spelen. Dit doet ze met haar maatschappelijke partners in hun regio. Het is een duidelijk voorbeeld van het gebiedsgebonden politiewerk dat de politie in Nederland uitvoert.

Bovendien heeft de politie na overleg met de gemeentecamera's geplaatst in de Tweede Walstraat, in het uitgaansgebied, om op korte termijn het drugs dealen in het uitgaansgebied te verminderen en drugscriminaliteit tegen te gaan. Daarnaast overlegt de politie in Nijmegen met de gemeente over manieren om op de langere termijn drugscriminaliteit tegen te gaan in het uitgaansgebied (Omroep Gelderland, 2017). Bovenstaande is een duidelijk voorbeeld van hoe de basisteams in Nijmegen hun werkzaamheden toespitsen op de ontwikkelingen die zich voordoen in het uitgaansgebied. Daarbij hebben ze de ruimte om een accent te leggen op de actuele problemen. De Politie Nijmegen stelt dus regionaal haar beleidsplannen op. Hierbij houdt ze rekening met de veiligheidskwesties die er in het uitgaansgebied spelen. De Politie Nijmegen maakt daarbij gebruik van haar contact met maatschappelijke partners om bijvoorbeeld de drugscriminaliteit tegen te gaan.

3.2 De digitale samenleving – Sociale media

De digitale samenleving zorgt voor veranderingen in communicatie tussen mensen en voor veranderingen in de perceptie van nieuws en informatie. Met name sociale media spelen hier een rol bij. Sociale media beginnen een steeds grotere rol te spelen bij het werk van een

politieagent. Ten eerste is de politie zelf steeds vaker en meer actief op sociale media. In ons interview met José Albers, een communicatieadviseur van Politie Nijmegen, kwam dit ook aan de orde. Albers vertelde dat de politie zelf de sociale media inzet om haar kernboodschap; "de politie is er voor een veilig Nederland", uit te dragen (Persoonlijke communicatie, 05-2018). Facebook, Instagram en andere sociale media zijn hierbij voor de politie een middel om met verschillende doelgroepen in contact te komen. Met behulp van sociale media probeert de politie dus de samenwerking aan te gaan met burgers voor een veiliger Nederland. Daarnaast leidt de opkomst van sociale media ertoe dat steeds vaker beelden van en meningen over politieagenten openbaar worden gemaakt. Dit heeft verschillende functies.

3.2.1 Verduidelijking/preventie

Sociale media kunnen door de politie als preventief middel worden ingezet. De Politie Cardiff en de Politie Nijmegen hebben hier beide voorbeelden van. Tijdens een demonstratie in Cardiff ging het gerucht dat de politie de *hurdle-tactic* zou gebruiken om een menigte in toom te houden. Dit betekent dat de politie de menigte langzaam insluit. Dit was niet het geval, maar zorgde wel voor paniek en spanning bij de menigte. Als reactie op dit gerucht besloot de Politie Cardiff een helikopter over de menigte te laten vliegen en een foto vanuit die helikopter te maken. Op deze foto was te zien dat de politie de *hurdle-tactic* niet aan het toepassen was. Deze foto werd geplaatst op sociale media en zorgde ervoor dat de menigte rustiger werd.

De Politie Nijmegen vertelde dat zij sociale media ook inzet als preventief middel voor het behouden van de rust. Een voorbeeld hiervan was er tijdens de Nijmeegse Zomerfeesten, toen het gerucht ging dat een groot gevecht gaande was op de Waalkade. De Politie Nijmegen reageerde hier direct op door op sociale media het bericht te plaatsen dat dit niet het geval was en dat mensen zich geen zorgen hoefden te maken. Sociale media kunnen dus worden ingezet voor het reageren op of ontkrachten van bepaalde claims.

3.2.2 Privacy vs. publieke functie

De afweging tussen de privacy van een agent en de publieke functie die deze heeft, kwam vaker terug in verschillende interviews met Nijmeegse politieagenten. Uit interviews kwam naar voren dat de agenten het over het algemeen niet erg vinden om gefilmd en dus als het ware gecontroleerd te worden, omdat zij een publieke functie hebben. De voorwaarde van het gefilmd worden is wel dat het niet het werk van de agent hindert.

Er bestaat verschil tussen alleen gefilmd worden enerzijds en het op sociale media terugzien anderzijds. Bijna alle agenten die geïnterviewd zijn voor dit onderzoek worden liever niet herkend op het internet. De belangrijkste reden hiervoor is de verhoogde kans op dreigementen. Door het grote bereik van sociale media is er een reële kans dat iemands identiteit achterhaald kan worden. Omdat er vaak naast positieve reacties op filmpjes ook negatieve reacties bestaan, bestaat de angst dat mensen met een negatieve mening de identiteit van agenten achterhalen en hen vervolgens bedreigen of lastigvallen. Politieagenten vinden dat een groot nadeel van sociale media. Te meer daar de politie op de eigen sociale-mediaaccounts de privacy bewaakt door een

zwart balkje voor iemands ogen te plakken of de hoofden in beeld te vervagen. Daarnaast vertelde Albers dat de politie in sommige gevoelige gevallen, zoals zedenzaken, zelfs geen foto's plaatst van de omgeving. Een foto van het huis van een verdachte kan er al voor zorgen dat de identiteit van de verdachte of zijn slachtoffers achterhaald kan worden. Politieagenten die een bericht op hun sociale media-accounts plaatsen moeten er dus op letten dat hun berichten niet herleidbaar zijn.

3.2.3 Opleiding

Tijdens de opleiding tot politieagent wordt aandacht besteed aan sociale media. Er wordt benadrukt dat iedere agent er onvermijdelijk mee te maken krijgt, en agenten die actief zijn op sociale media met een politieaccount krijgen een training in sociale media. Wanneer fouten door agenten worden gemaakt en deze in een video op sociale media worden gedeeld, worden ze geanalyseerd en speelt de politie hier direct op in. Albers gaf aan in het interview dat er in zulke gevallen een omgevingsanalyse wordt gemaakt door de politie. In een omgevingsanalyse brengt de politie in kaart wat er gebeurde in de video en op welke manier de politie het online debat kan bijsturen. In het interview vertelde Albers dat de aandacht die er voor een video is, ook vermindert door de context te verhelderen. In sommige gevallen verspreidt de politie dan ook een video of bericht van de politieagent in kwestie om de situatie te verhelderen. Dit gebeurt niet altijd omdat er niet bij iedere video per se een informatiebehoefte is. Per geval gaat de politie dan ook anders om met een video op sociale media.

3.3 Effecten van filmen en video's

Om te achterhalen welke effecten van het filmen van sensatiefilmers en de video's optreden bij de Politie Nijmegen, zijn verschillende interviews uitgevoerd met wijkagenten, motoragenten en horeca-agenten.

3.3.1 Cameraschuw vs. moeiteloos voor de camera

Zoals gebleken uit het theoretisch kader is een eerste belangrijke vraag die gesteld wordt omtrent de effecten van het filmen en de video, de vraag of agenten cameraschuw zijn of er juist aan gewend zijn. Uit de interviews kwam naar voren dat jongere agenten vaak opgroeien met het idee dat zij gefilmd worden. Bovendien wordt er in de huidige opleidingsprogramma's regelmatig bij stilgestaan. Dit zorgt ervoor dat de jongere generatie agenten minder cameraschuw is dan de oudere generatie agenten. Anderzijds wordt aangegeven dat juist de jongere agenten zich meer aantrekken van de video's, omdat zij minder hebben meegemaakt. Daarnaast zien we de ontwikkeling dat de oudere generatie bij de opkomst van sensatiefilmers en video's vaak cameraschuw was, maar dat zij in de loop der tijd aan camera's gewend is geraakt. Het beeld rees dat over het algemeen agenten van de Politie Nijmegen gewend zijn aan het gefilmd worden.

Ook valt op te merken dat agenten zich er veelal niet van bewust zijn dat ze gefilmd worden omdat veel van het filmen relatief stiekem gebeurt. Omstanders zijn vaak bang voor kritiek van de politie en proberen het filmen vaak zo veel mogelijk te verbergen door te doen alsof ze staan te sms'en of appen, of door hun mobiel net met de camera uit de broekzak te laten steken. Bij het Nijmeegse uitgaansteam vielen weinig momenten te bespeuren waarop agenten zich aan deze manier van filmen stoorden.

3.3.2 Bewijsverzameling

Een eerste effect dat werd gevonden voor de Politie Nijmegen, is dat de sensatievideo's gebruikt kunnen worden voor de bewijsverzameling. De video's gemaakt door omstanders, al dan niet geplaatst op sociale media, kunnen bijdragen aan waarheidsvinding. De Politie Nijmegen wil deze video's dan zo snel mogelijk in haar bezit krijgen. Zo zouden agenten zelfs naar de filmers toelopen en vragen "ik zie dat u heeft gefilmd, heeft u nog meer op camera staan?". Opvallend is dat video's ook als bewijsverzameling ten aanzien van agenten worden gezien. Video's zouden namelijk aantonen wanneer agenten de mist in zijn gegaan (bijvoorbeeld een keer te vaak slaan) en vervolgens gebruikt worden om hier iets van te leren.

3.3.3 Pro-socialer gedrag en besluitvaardigheid

Agenten van de Politie Nijmegen zijn zich ervan bewust dat zij gefilmd worden, wat tot gevolg heeft dat zij zich in bepaalde mate anders gaan gedragen. Dit betreft met name de verandering naar pro-socialer gedrag. Zo zouden agenten minder snel een bekeuring uitschrijven en netter taalgebruik hanteren. Een ander voorbeeld hiervan is dat agenten vroeger iemand die opstandig gedrag vertoonde, zouden slaan met een vlakke hand en dat zij hen tegenwoordig eerder een duw geven. Er is echter een verschil van mening onder de agenten over het feit of zij ook daadwerkelijk anders gaan handelen. Aan de ene kant zeggen agenten: "aan ons handelen verandert niets". Aan andere kant blijkt dat sommige agenten minder snel doorpakken, doordat ze zich belemmerd voelen door de camera's die op hen gericht zijn. Dit laatste zou mogelijk een indicatie kunnen zijn dat agenten minder besluitvaardig optreden.

3.3.4 Belemmering taakuitvoering en frustratie hierover

Een ander effect dat uit de verscheidene interviews naar voren kwam is de belemmering van de taakuitvoering en de frustratie hierover. Agenten vertelden dat het filmen op zichzelf niet hinderlijk is, maar dat het wel hinderlijk wordt zodra zij hun werk niet meer kunnen uitvoeren. Dit laatste zou bij sensatiefilmen voorkomen. Zo gaf een agent het voorbeeld dat sommige sensatiefilmers tussen agenten en betrokkene(n) komen staan. Deze frustratie neemt toe naarmate agenten meerdere keren gefilmd worden, wat kan leiden tot heftiger reacties van agenten. Bovendien werd verteld dat sommige sensatiefilmers agenten provoceren. Daarnaast werd duidelijk dat het filmen als vervelend en ongemakkelijk kan worden ervaren, en dat sommige agenten het gevoel hebben dat de sensatiefilmers hen belachelijk maken. Agenten maakten echter ook duidelijk, dat zij werken in een bedrijf met een glazen huis en dat iedereen

alles van hen mag zien. Zolang de sensatiefilmers agenten een bepaalde mate van handelingsruimte geven, is er over het algemeen geen sprake van frustratie.

Uit onze eigen enquête over de relatie van de Nijmeese burger met de Politie Nijmegen bleek dat respondenten uit Nijmegen het eens zijn met de stelling dat het filmen van agenten negatieve gevolgen kan hebben op het politie handelen. 79% was het eens of zeer eens met deze stelling in onze enquête. Deze overtuiging is er ook in terug te zien dat slechts 3,6% van de respondenten in onze enquête aangaf dat zij een agent in functie hebben gefilmd.

Tabel 3.1: Stelling - Het filmen van de politie door omstanders kan negatieve gevolgen hebben

	N	%	Cumulatieve %
Zeer mee oneens	4	2,4	2,5
Oneens	7	4,2	7,0
Niet mee oneens/eens	22	13,2	21,0
Eens	78	46,7	70,7
Zeer mee eens	46	27,5	100,0
Subtotaal	157	94,0	
Ontbreekt	10	6	
Totaal	167	100	

Tabel 3.2: Heeft u ooit een video-opname gemaakt van een politieagent in functie?

	N	%	Cumulatieve %
Ja	6	3,6	3,6
Nee	151	90,4	94
Ontbreekt	10	6	100
Totaal	167	100	

3.3.5 Imago agenten en politieapparaat en frustratie

Uit de interviews kwam naar voren dat de agenten vonden dat het problematische van de video's grondt in een gebrek aan context; de video's laten maar een klein deel van de situatie zien. Agenten van politie Nijmegen merkten dat mensen pas begonnen met filmen 'wanneer het interessant begon te worden' (bijvoorbeeld een verdachte die niet mee wil werken). De hele voorgeschiedenis wordt niet gefilmd. Dit zorgt voor frustratie onder agenten omdat deze video's niet het hele verhaal vertellen, maar er wel voor zorgen dat mensen een negatievere mening hebben ten opzichte van de politie ("kijk eens wat de politie nu weer doet").

3.3.6 Verspreiding online en privacy

De interviews lieten zien dat ook agenten van de Politie Nijmegen bezorgd zijn over de online verspreiding van video's van sensatiefilmers. Ondanks hun publieke functie geven agenten namelijk aan dat zij het als nadelig ervoeren dat zij met hun gezicht online stonden en dat dat met name ook vervelend was voor de privéomgeving, zoals familie. Als een video van een agent bijvoorbeeld op Dumpert terechtkomt, is het mogelijk dat mensen zeggen "oh die agent weet ik te wonen", en hier hebben agenten uiteraard geen behoefte aan. Daarnaast werd aangegeven dat het aantal agenten dat wordt bedreigd in de privésfeer (bijvoorbeeld door het lek steken van autobanden, vernielingen, het hinderlijk naar huis volgen) sinds de opkomst van sociale media is toegenomen. Bovendien blijft dit soort dreigementen vaak rondspoken in het achterhoofd van agenten. Verder vinden agenten het onprettig dat zij niet weten wat de gevolgen zijn wanneer zij met hun gezicht op een site als bijvoorbeeld Dumpert staan. Door deze privacyproblemen, stappen sommige agenten op de sensatiefilmers af met het verzoek de video niet online te verspreiden. Er werd echter wel aangegeven dat dit afhankelijk was van het type persoon dat filmde.

Uit onze eigen enquête kwam ook naar voren dat een groot deel van de respondenten vindt dat agenten recht hebben op privacy. 76,4 % van de respondenten in onze enquête was het eens of zeer eens met de stelling dat agenten in functie recht hebben op privacy. Een significant deel van de enquête was dus van mening dat de publieke taak van de politie niet betekent dat een agent zijn privacy moet opgeven.

Tabel 3.3: Stelling - Agenten in functie hebben recht op privacy

	N	%	Cumulatieve %
Zeer mee oneens	4	2,4	2,5
Oneens	13	7,8	10,8
Niet mee oneens/eens	20	12,0	23,6
Eens	67	40,1	66,2
Zeer mee eens	53	31,7	100,0
Subtotaal	157	94,0	
Ontbreekt	10	6	
Totaal	167	100	

3.3.7 Stress

Er was bij de Politie Nijmegen geen geval bekend van een agent die door de video's gestrester of overspannen is geraakt. Wel werd het voorbeeld gegeven van de zaak-Henriquez.[2] De agent die in deze zaak betrokken was, is wel overspannen geraakt en loopt niet meer op straat in uniform. Deze agent overweegt nu zelfs ontslag te nemen of bijvoorbeeld een tijdje bij de recherche te gaan werken. Tijdens het interview werd aangegeven dat er meer van dit soort casussen zijn, met name wanneer een incident breed wordt uitgemeten door de pers.

3.3.8 Fysiek afschermen tegen de filmers en er zo min mogelijk aandacht aan geven

Een opvallend effect dat niet uit de literatuur naar voren kwam was dat agenten van de Politie Nijmegen zich fysiek gingen afschermen van de filmers. Zo gaan agenten met de rug naar de filmers staan, doen ze de helm niet af of laten ze hun pet op. Er werd aangegeven dat wanneer niet gefilmd wordt, dit gedrag minder of niet voorkomt. Bovendien helpen agenten elkaar door de situatie af te schermen en zo het filmen in te perken. Verder werd aangegeven dat agenten proberen zo weinig mogelijk aandacht te geven aan de sensatiefilmers, want als je een sensatiefilmer aandacht geeft blijft hij vaak doorgaan.

3.3.9 Video onbruikbaar maken en camera innemen

Een tweede effect dat uit de interviews naar voren kwam maar niet bekend is in de literatuur, is dat agenten als reactie op de sensatiefilmers de video onbruikbaar maken. Dit wordt gedaan door de naam van de sensatiefilmer (als deze bekend is) hardop te zeggen zodat deze wordt vastgelegd in de video. Hierdoor zijn de sensatiefilmers minder geneigd de video te verspreiden. Een andere reactie op de sensatiefilmers is dat agenten de camera innemen.

3.3.10 Beeldvorming collega en collegialiteit onderling

Verder gaven agenten aan dat de video's in zekere mate van invloed zijn op het beeld dat zij van hun collega's hebben. Dit effect was tot dusver nog niet bekend in de literatuur. De agenten gaven echter ook aan dat zij er voor elkaar zijn. Wanneer bijvoorbeeld een collega een vervelend incident heeft meegemaakt en hierdoor in een stuk van De Gelderlander staat, waarop allerlei negatieve reacties komen, zullen agenten deze collega steunen. Een andere vorm van collegialiteit is dat de agenten het tegen hun collega zeggen wanneer er wordt gefilmd.

[2] Zaak-Henriquez: in juni 2015 werd Mitch Henriquez door agenten met geweld overmeesterd nadat hij riep een wapen te dragen. Als gevolg van dit optreden kwam hij om het leven, waarna grote maatschappelijke ophef ontstond.

3.4 Bodycams

Een belangrijk en veel genoemd apparaat in verschillende bronnen en interviews is de bodycam. In een interview met Sander Flight, een specialist op het gebied van cameratoezicht, hebben we ook uitvoerig stilgestaan bij de bodycam. Veel mensen (waaronder agenten) zijn enthousiast over de bodycam. Flight is hier echter wat genuanceerder over: "Je kan eigenlijk geen redenen bedenken waarom je tegen de bodycam zou zijn, behalve als je er echt over gaat nadenken." (Persoonlijke communicatie, 05-2018).

Het gevoel van bekeken worden heeft een bijzonder effect op het handelen en gedrag van mensen, stelt Flight. Een bodycam is ook een vorm van een camera en kan dus effect hebben op de manier waarop mensen zich gedragen. Dit hoeft niet altijd diegene te zijn die gefilmd wordt. Ook de agent die de bodycam draagt weet dat zijn of haar handelen wordt vastgelegd, waardoor het dragen van die bodycam ook het gedrag van de agent kan beïnvloeden. Mensen moeten zich hiervan bewust worden willen we het daadwerkelijke effect van een bodycam goed kunnen inschatten.

Bodycams kunnen volgens Flight een positieve bijdrage leveren. Er zijn echter voorwaarden aan verbonden voordat ze het gewenste effect hebben. Een bodycam op zich is een goed idee, maar dit idee moet ook goed worden uitgevoerd. Een instructie over het apparaat en een goede naleving van het gebruik van bodycams zijn cruciaal voor een positief effect van de bodycams. Er zijn verschillende manieren waarop deze naleving tot stand kan komen. Door middel van sancties, positieve motivatie en evaluatieprocedures kunnen agenten gestimuleerd worden de bodycam op een goede manier te gebruiken.

Wanneer bodycams op een goede manier worden gebruikt, kan dit enkele positieve effecten hebben op het handelen van zowel de agent als de burger die mogelijk gefilmd wordt. Uit onderzoek blijkt namelijk dat gewelddadig gedrag van de agent daalt wanneer hij of zij een bodycam draagt. Daarnaast zal de burger ook (onbewuster) rustiger reageren doordat hij of zij in de gaten gehouden wordt. Dit psychologische effect is al meerdere keren aangetoond.

Daarnaast zijn bodycams nuttig bij het in beeld brengen van 'het hele verhaal'. Video's die omstanders maken laten vaak alleen de climax van het gebeuren zien, waardoor een vertekend beeld kan ontstaan. Het handelen van de agent wordt zo uit context geplaatst. Door de toevoeging van bodycambeelden kan de politie het hele verhaal laten zien waardoor beladen video's worden tegengesproken.

Bodycams zijn in Nederland nog geen standaarduitrusting. Wel zijn er in het verleden diverse praktijkonderzoeken gestart waarvan sommige tot op de dag van vandaag nog lopen. Een van de eerste testen met bodycams betrof een bodycam die een directe verbinding kon maken met de meldkamer. Een persoon die in de meldkamer zat kon door middel van deze bodycams direct meekijken met de bezigheden van de agenten. Veel agenten vonden dit een gewenste functie en voelden zich veiliger als ze wisten dat er een tweede paar ogen meekeek met de situatie. Als mogelijk nadeel werd aangegeven dat deze camera's redelijk veel bedrading vereisten en dus

eventueel een gevaar voor de agent zouden opleveren. Om onduidelijke redenen is dit type camera op het moment niet meer in gebruik.

Wel maakt de uitgaanspolitie van Nijmegen nog gebruik van een ander type bodycam. Per patrouillegroepje van twee man wordt een bodycam verstrekt. Deze bodycam staat niet standaard aan en wordt voornamelijk ingeschakeld als de agent dit nuttig acht. Overwegingen om de bodycam in te schakelen komen voornamelijk voort uit de behoefte aan het verzamelen van bewijs. Ondanks dat de bodycam een signaal afgeeft als hij aanstaat, gebruiken de agenten de bodycam zelden om filmers te ontmoedigen om te filmen. Vaak wordt eerder gekozen voor de persoonlijke mobiele telefoon van de agent om de filmer met zijn gedrag te confronteren.

Ook al maken bodycams in Nederland nog geen deel uit van de standaarduitrusting, het overgrote deel van de door ons geïnterviewde agenten gaf aan dat zij graag zouden zien dat bodycams standaard gebruikt worden. Als belangrijkste reden gaven zij aan dat deze beelden nuttig konden zijn om bewijslast te verzamelen en eventueel voor trainingsdoeleinden gebruikt kunnen worden.

3.4.1 Draagvlak bodycams Nijmegen

Er is een indicatie dat er onder studenten in Nijmegen een draagvlak is voor het dragen van een bodycam. In onze enquête, onder voornamelijk Nijmeegse studenten, kwam naar voren dat een relatief groot deel voor het dragen van een bodycam was. 48,4% van de respondenten was het eens of zeer eens met de stelling dat alle agenten bodycams moeten dragen, terwijl 26,8% het oneens of zeer oneens was met deze stelling.

Tabel 3.4: Stelling - Ik vind dat alle agenten bodycamera's moeten dragen

	N	%	Cumulatieve %
Zeer mee oneens	13	7,8	8,3
Oneens	29	17,4	26,8
Niet mee oneens/eens	39	23,4	51,6
Eens	50	29,9	83,4
Zeer mee eens	26	15,6	100,0
Subtotaal	157	94,0	
Ontbreekt	10	6	
Totaal	167	100	

3.5 Case Verenigd Koninkrijk

Als onderdeel van onsonderzoek zijn we naar Engeland en Wales gegaan om daar met verschillende experts te praten. We hebben onderzoeksinstituten en universiteiten bezocht, waaronder de *University of Cheltenham*, het *Police Science Center* van *Cardiff University* en *het Centre for Crime, Justice and Policing* van de *University of Birmingham*. Daarnaast hebben

we ook gesproken met verschillende politieagenten en communicatieadviseurs van de *South Wales Police*.

Uit deze interviews bleek dat het lang niet altijd mogelijk is de politiesituatie in het Verenigd Koninkrijk een op een te vergelijken met de politiesituatie in Nederland. Hoewel er op het gebied van *community policing* veel overeenkomsten zijn, bleek uit ons onderzoek dat de politie uit het Verenigd Koninkrijk naar eigen zeggen (bijna) nooit gefilmd wordt en er dus ook geen video's van het politiehandelen op internet terug te vinden zijn. Hun eigen verklaring hiervoor is het grote aantal CCTV-camera's die sinds de jaren tachtig in het hele land hangen. Gedrag en optreden van burgers én politieagenten worden op deze manier al zo vaak gefilmd en vastgelegd, dat burgers minder de behoefte zouden hebben om incidenten vast te leggen en de politie te 'controleren'.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Een recent proefschrift over het vertrouwen in de politie liet zien dat het algemene vertrouwen van burgers in de politie hoger is dan doorgaans wordt gedacht (Schaap, 2018). Waar andere instanties (zoals de overheid) een daling in het vertrouwen meemaken, heeft een toename in het vertrouwen van burgers in de politie plaatsgevonden. Dit laat zien dat de kloof tussen politie en burger kleiner is geworden en dat de politie ervan uit kan gaan dat zij het overgrote deel van de samenleving achter zich heeft staan. De Politie Nederland staat dus wat dat betreft als een huis, ondanks de regelmatig te horen kritische geluiden vanuit de politiek. Vanuit dit positieve perspectief schrijven wij onze aanbevelingen.

4.2 Aanbevelingen voor Politie Nijmegen

Uit de informatie in dit rapport is een zevental aanbevelingen voor de Politie Nijmegen opgesteld die gebruikt kunnen worden om beter om te gaan met het gefilmd worden en alle bijbehorende gevolgen.

4.2.1. Voorlichting geven met behulp van beeldmateriaal aan agenten die moeite hebben met gefilmd worden

Het onderzoek liet zien dat er bij de Politie Nijmegen een duidelijke minderheid van agenten is die moeite heeft met het gefilmd worden. Het is van belang om iets te doen met deze groep. Het sensatiefilmen zal namelijk niet verdwijnen uit de samenleving. We bevelen daarom aan voorlichting te geven aan deze agenten over de positieve kant van de video's. Bij deze voorlichting kunnen concrete video's op Dumpert en andere dergelijke sites worden getoond waar agenten worden gefilmd door sensatiefilmers. Hierna worden de reacties op de filmpjes getoond en kunnen de agenten zien dat het merendeel van deze reacties positief is, wat laat zien dat het overgrote deel van de burgers achter hen staat.

4.2.2 Forum voor uitwisseling *best practices*

Op dit moment geven agenten elkaar in de wandelgangen tips hoe om te gaan met sensatiefilmers. We raden aan dit gestructureerder vorm te geven door een forum op te richten via intranet of andere wegen. De tips van de wandelgangen kunnen dan iedereen in het politieapparaat bereiken. Denk aan bruikbare tips als: "naam zeggen van filmer", "terug filmen met eigen telefoon" of een nonchalante opmerking maken ("zit m'n haar goed?"). Het is dus een dynamisch forum door agenten, voor agenten.

4.2.3. Internaliseren richtlijnen

In dit onderzoek hebben we geconstateerd dat op kleine schaal trainingen plaatsvinden om agenten weerbaarder te maken tegen filmende omstanders. Deze trainingen zijn echter zelden uniform en volledig gericht op het filmen. Wij pleiten ervoor dat er (eventueel landelijke)

uniforme trainingen en vervolgcursussen komen die eraan bijdragen dat elke agent zoveel mogelijk hetzelfde reageert en blijft reageren op filmende omstanders.

4.2.4 Bodycams

Een aanbeveling die dit rapport op basis van de bevindingen maakt, is het toevoegen van een bodycam aan de standaarduitrusting van een politieagent. Zoals eerder uitgelegd kan het grootschalig gebruik tot enkele positieve effecten leiden. Daarvoor moet je bodycam wel duidelijk te zien zijn. Het voornaamste effect is een daling in het aantal klachten tegen de politie. Daarnaast kunnen bodycams voor extra beeldmateriaal zorgen, dat de politie kan gebruiken voor het tegenspreken van klachten van burgers of beladen video's op het internet. De bodycam houdt de situatie dus als het ware meer in toom en waardoor het hinderlijk filmen van politie activiteiten aanzienlijk zal afnemen.

Er dient echter wel een kanttekening bij deze aanbeveling geplaatst te worden. Onderzoek heeft uitgewezen dat de meerwaarde van het gebruik van bodycams enkel hoog blijft wanneer dit vergezeld gaat met goed beleid. Om maximaal van de meerwaarde van bodycams te kunnen profiteren, dienen de bodycambeelden regelmatig opgevraagd en besproken te worden, om ze te evalueren. Daarnaast moeten agenten een instructie krijgen over het gebruik van de bodycam zodat ze weten waar ze eigenlijk aan toe zijn. Ook is het stimuleren van het gebruik van de bodycam belangrijk. Anders zal de motivatie om het apparaat aan te zetten steeds lager worden, waardoor het potentiële positieve effect van een bodycam teniet wordt gedaan. Zonder goed beleid zal de meerwaarde van bodycam na een korte tijd vrijwel volledig verdwijnen.

Qua functionaliteit kunnen wij aanbevelen om de draaitijd van de bodycam zo groot mogelijk te maken. Bodycams die een hele dienst mee kunnen draaien hebben de voorkeur boven bodycams die enkel op specifieke momenten worden aangezet. Zo kunnen meerdere situaties worden opgenomen en eventueel later gebruikt worden voor evaluaties. Daarnaast is het intensiever gebruiken van de bodycam een goede training en motivatie voor agenten om het apparaat ook steeds meer uit henzelf te gebruiken. Zoals Flight aangaf: "Je moet een bodycam wel gebruiken, anders zie je de meerwaarde niet." (Persoonlijke communicatie, 05-2018).

Een laatste functie die wij graag terug zouden willen zien in een bodycam, is de functie om beelden live te streamen naar de meldkamer. Via een dergelijke functie kan een agent in de meldkamer direct meekijken met de agent en zo nodig aanwijzingen geven. Tijdens ons onderzoek is gebleken dat agenten zich veiliger voelen als hun bodycam over een dergelijke functie beschikt.

4.2.5 Proactief beleid sociale media

Uit ons onderzoek kwam naar voren dat de Politie Nijmegen al een eind op weg is met het effectief gebruiken van sociale media. Het is van belang om nu de volgende stap te zetten, van verslaggeving naar communicatie. Dat houdt in dat een uitbreiding gewenst is van het enkel plaatsen van berichten over incidenten naar een grotere variatie van berichten. Hier zou je kunnen denken aan luchtige bericht over een (nieuwe) politiehond en andere aspecten uit het

dagelijks leven van een politieagent. Hierdoor worden verschillende sociale mediapagina's van de politie bekender bij en aansprekender voor de burgers.

4.2.6 Onderzoek naar sociale mediagebruik door politie en omgang met de video's

Aangezien de thema's die besproken worden in dit onderzoek vooral de laatste jaren zijn ontstaan, zijn er op dit moment weinig wetenschappelijke onderzoeken omtrent het gebruik van sociale media door de politie en de omgang met video's. Omdat sociale media in de toekomst een nog belangrijkere plek in onze samenleving gaan innemen dan dat ze nu doen, raden wij de Politie Nijmegen aan wetenschappers te stimuleren om hier onderzoek naar te doen. Een onderzoek door bijvoorbeeld de politieacademie naar het effect van sociale mediagebruik door de politie kan veel inzichten verschaffen in de effectiviteit van de huidige richtlijnen.

4.2.7 Landelijk onderzoek naar het filmen van agenten in functie: wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

In ons onderzoek valt het op dat door een gebrek aan een uniform landelijk handelingskader omtrent het 'gefilmd worden door omstanders' agenten onderling ideeën uitwisselen over de beste strategieën om hiermee om te gaan. Hierdoor worden nieuwe ideeën vooral gedeeld met de collega's waarmee de bedenker van de nieuwe strategie direct samenwerkt. Een idee dat bijvoorbeeld in Rotterdam is bedacht zal pas na verloop van tijd agenten in Nijmegen bereiken. Om te ontdekken wat op dit moment de beste strategieën zijn om met het gefilmd worden om te gaan, is het aan te raden een landelijk onderzoek te verrichtten naar hoe verschillende eenheden en teams met dit probleem omgaan. Deze verschillende strategieën kunnen vervolgens getest worden op effectiviteit, waarna de meest effectieve ideeën landelijk kunnen worden doorgevoerd.

Referenties

Adriaansen, M., & van Praag, P. (2010). *Nieuwe scheidslijnen en de turbulente relatie tussen politiek, media en burgers.* In H. Dijstelbloem, P. den Hoed, J. Holtslag, & S. Schouten, Het Gezicht van de Publieke Zaak: Openbaar Bestuur onder ogen (pp. 241-272). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Abts, K., & Laermans, R. (2010). *Populistische representatie en de representatieve democratie*. Politicologenetmaal 2010.

Ariel, B., Farrar, W.A., & Sutherland, A. (2015). *The effect of police body-worn cameras on use of forceand citizens' complaints against the police: A randomized controlled trial.* Journal of Quantitative Criminology, 31(3), 509-535. doi: 10.1007/s10940-014-9236-3

Ariel, B., Sutherland, A., Henstock, D., Young, J., Drover, P., Sykes, J., Megicks, S., Henderson, R. (2016). *Wearing body cameras increase assaults against officers and does not reduce police use offorce: Results from a global multi-site experiment.* European Journal of Criminology, 13(6), 744755. doi: 10.1177/1477370816643734

Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity.* Cambridge: Polity Press.

Bayley, D., & Shearing, C. (1996). *The Future of Policing.* Law&Society Review(3), 583-606.

Berghuis, A., & Scheepmaker, M. (2011). *Het uitgaansleven* (Justitiële verkenningen, jrg. 37 (2011), nr 4 (juli)). Den Haag: Boom Juridische uitgevers

Beunders, H. (2005). *Politie en media.* Henri Beunders.

Bierhoff, H.W. (2002). *Prosocial Behavior.* London: Psychology Press. doi: 9781135471125

Boivin R., Gendron, A., Faubert, C., & Poulin, B. (2017). *The Malleability of Attitudes Toward the Police: Immediate Effects of the Viewing of Police Use of Force Videos.* Police Practice and Research 18(4), 366–75.

Brants, K. (2008). *Media, politiek en de spiraal van wantrouwen.* In B. Snels, & N. Thijssen, De grote kloof. Verhitte politiek in tijden van verwarring (pp. 163-190). Amsterdam: Boom.

Brants, K. L. K. (2000). *Double bind of de ambivalente relatie tussen politiek en media*.

Brink, Van Den. G. (2010). *Empathie En Handhaving. PA Lectoratenreeks.* Apeldoorn: Politieacademie, Lectoraat Gemeenschappelijke Veiligheidskunde, 2010.

CBS (2018, 6 mei). Internet; toegang, gebruik en facilitieten. Geraadpleegd op 4-5-2018: https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83429NED/table?dl=538C

Duivestein, S., & Bloem, J. (2012). *De zwarte kant van sociale media: Alarmbellen, analyse en de way-out.* Groningen: Sogeti VINT, VerkenningsInstituut Nieuwe Tecnhologie.

Edwards, B. (2007). *Media: Effects, on Attitudes Towards Police and Fear of Criminal Victimization.* East Tennessee State University.

Elchardus, M. (2002). *De dramademocratie.* Tielt: Lannoo.

Farrar, W. (2013). *Self-awareness to being watched and socially-desirable behavior: A field experimenton the effect of body-word cameras on police use-of-force.* Police Foundation. Retrieved from http://www.policefoundation.org/content/body-worncamera

GGZ Nieuws. (2017, 08 11). *Politie breidt zorg voor agenten met PTSS uit*. Opgehaald van GGZ nieuws: https://www.ggznieuws.nl/home/politie-breidt-zorg-agenten-ptss/

Giddens, A. (1991*). Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age.* Oxford: Polity Press.

Goldsmith, A.J. (2010). *Policing's new visibility*. British Journal of Criminology, 50(5), 914–934.

Goldstein, H. (1990). *Problem-oriented Policing.* New York: McGraw-Hill.

Goodall, M. (2007). *Guidance for the police use of body-worn devices.* Police and Crime Standards Directorate. Home Office of the UK. Retrieved from http://library.college.police.uk/docs/homeoffice/guidance-body-worn-devices.pdf

Huysmans, F., & de Haan, J. (2010). *Alle kanalen staan open*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Innes, M. (2004). *Signal Crimes and Signal Disorders: Notes on Deviance as Communicative Action.* British Journal of Sociology, 55(3), 335-355.

Innes, M., & Fielding, N. (2002). *From community to communicative policing: signal crimes and the problem of public reassurance.* Geraadpleegd op 28-4-2018 Sociological Research Online, vol 7, no.2: www.socresonline.org.uk/7/2/innes.html

Jacobs, S. (2014). *Media & verantwoording over incidenten: Gevolgen voor publieke organisaties.* Utrecht: Utrecht University.

Johannink, R., Gorissen, I., & van As, N. (2013). *Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?* het Tijdschrift voor de Politie.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media.* Business horizons, 53(1), 59-68.

Koen, M. (2016). *On-set with body-worn cameras in a police organization: Structures, practices, andtechnological frames (Dissertatie).* Geraadpleegd van: http://digilib.gmu.edu/jspui/bitstream/handle/1920/10419/Koen_gmu_0883E_11230.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kom bij de Politie. (2018). *Kom bij de Politie.* Geraadpleegd op 24-4-2018, van Kernwaarden: https://www.kombijdepolitie.nl/over-ons/Paginas/kernwaarden-politie.aspx

Lum, C., Koper, C., Merola, L., Scherer, A., & Reioux, A. (2015). *Existing and Ongoing Body WornCamera Research: Knowledge gaps and opportunities (Rep.).* George Mason University: Centerfor Evidence-Based Crime Policy

Maghan, J., O'Reilly, G.W., & Ho Shon, P.C. (2002). *Technology, Policing, and Implications of In-Car Videos.* Police Quarterly, 5(1), 25-42.

Martin, A. (2008). *Digital literacy and the 'digital society'.* Digital literacies: Concepts, policies and practices, 30, 151-176.

Mazzoleni, G. (2014). *Mediatization and political populism.* In Mediatization of Politics (pp. 42-56). Palgrave Macmillan UK.

Merriam – Webster (2018, 6 mei). Definition social media. Geraadpleegd op 2-6-2018: https://www.merriam-webster.com/dictionary/social%20media

Munnichs, G. & Schuijff, M. (2012). *Databases. Over ICT-beloftes, informatiehonger en digitale autonomoe.* Den Haag: Rathenau Instituut

Nap, J. (2010). *Het goede handhaven: kern en ontwikkelingsperspectief.* In B. van Stokkom, J. Terpstra, & L. Gunther Moor, De politie en haar opdracht: de kerntakendiscussie voorbij (pp. 205-217). Apeldoorn-Antwerpen: Maklu.

Nationale Politie. (2012). *Inrichtingsplan Nationale politie.* Geraadpleegd van www.regioburgemeesters.nl/publish/pages/216/2012_12_04_inrichtingsplan.pdf

Nationale Politie. (2016). *Beheersplan Politie 2017.* Geraadpleegd van https://www.rijksoverheid.nl/documenten/begrotingen/2016/09/20/beheerplan-nationale-politie-2017

Newell, B.C. (2017). *Context, visibility and control: Contesting the objectivity of visual (video) records of police-citizen interactions.* Proceedings of the Association for information Science and Technology, 54(1), 766-767.

Newell, B.C. (2017). *Context, visibility and control: Contesting the objectivity of visual (video) records ofpolice-citizen interactions.* Proceedings of the Association for information Science andTechnology, 54(1), 766-767.

Olff. M., & Lindauer, R. (2009). *Psychotrauma-en stressorgerelateerde-stoornissen.* In Hengeveld, M.W.,& van Balkom, A.J.L.M (red.), Leerboek psychiatrie (2e ed). Utrecht: De Tijdstroom Uitgeverij B.V.

Omroep Gelderland. (2017, 7 december). Camera's tegen drugsoverlast in centrum Nijmegen.Geraadpleegd op 2-6-2018 van https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2151320/Camera-s-tegen-drugsoverlast-in-centrum-Nijmegen

Omroep Gelderland. (2017, 7 december). *Camera's tegen drugsoverlast in centrum Nijmegen.* Omroep Gelderland. Geraadpleegd van https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2151320/Camera-s-tegen-drugsoverlast-in-centrum-Nijmegen

Politie Nederland. (n.d.). Geweld tegen politie en hulpverleners. Geraadpleegd 18-2-2018 van: https://www.politie.nl/themas/geweld-tegen-politie-en-hulpverleners.html#alinea-title-altijd-een-reactie

Politie Nijmegen-Zuid. (2018, 18 mei). [Facebook]. Geraadpleegd van https://www.facebook.com/politienijmegenzuid/

Politie. (2018). *Politietaken.* Retrieved April 24, 2018, from Politie: https://www.politie.nl/themas/thema/politietaken.html

Powell, K. L., Roberts, G., & Nettle, D. (2012). *Eye images increase charitable donations: Evidence froman opportunistic field experiment in a supermarket.* Ethology, 118(11), 1096-1101.

Raad van Hoofdcommissarissen. (2005). *Politie in Ontwikkeling. Visie op de politie in functie.* Den Haag: NPI.

Ready, J.T., & J.T.N Young. (2015). *The Impact of On-Officer Video Cameras on Police-Citizen Contacts: Findings from a Controlled Experiment in Mesa, Az*. Journal of Experimental Criminology 11(3),445–58.

Rosenbaum, D.P., & D.S Lawrence. (2017). *Teaching Procedural Justice and Communication Skills duringPolice-Community Encounters: Results of a Randomized Control Trial with Police Recruits.* Journal of Experimental Criminology 13(3), 293–319

Rummens, S. (2016). *Wat een theater! Politiek in tijden van populisme en technocratie.* Pelckmans Pro.

Sanderse, W. & Kole, J. (2018). *Karakter: Deugden voor Professionals.* Leusden: ISVW Uitgevers.

Sandhu, A., & Haggerty, K.D. (2017). *Policing on camera*. Theoretical Criminology, 21(1), 78–95.

Schaap, D. (2018). *The police, the public, and the pursuit of trust: A cross-national, dynamic study of trust in the police and police trust-building strategies* (Proefschrift)

Schaufeli, W., & Taris, T. (2014). *Chapter 4 A Critical Review of the Job Demands-Resources Model: Implications for Improving Work and Health.* In W. Bauer, & O. Hamming, Bridging Occupational, Organizational and Public Health (pp. 43-68). Dordrect: Springer Netherlands.

Stanley, J. (2013). *Police Body-Mounted Cameras: With Right Policies in Place, a Win For All*. New York: ACLU

Stanton, J.M. (2000). *Reactions to Employee Performance Monitoring: Framework, Review, and Research Directions.* Human Performance, 3(1), 85-113.

Tanner, S., & Meyer, M. (2015). *Police work and new 'security devices': A tale from the beat.* Security Dialogue, 46(4), 384-400.

Terpsta, J. (2008). *Wijkagenten en hun dagelijks werk. Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk*. Den Haag: Reed.

Terpstra, J., & Trommel, W. (2006). *Het nieuwe bedrijfsmatige denken bij de politie: analyse van een culturele formatie in ontwikkeling.* Den Haag: Elsevier Overheid.

Terpstra, J., & Trommel, W. (2007). *Politie, Prestaties en Presentaties. Over bedrijfsmatigheid en imagowerk.* Tijdschrift voor Veiligheid, 6(1), 7-20.

Torre, E. V., Gieling, M., & Bruinsma, M. (2013). *Bedreigingen en intimideren van OM- enpolitiemedewerkers(Rep.).* Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Turpijn, L., Kneefel, S., & van der Veer, N. (2015). *Nationale social media onderzoek 2015*. Amsterdam: Newcom Research & Consultancy.

Van den Bogaard, N. (2010). *Sociale media in de opsporing*

Van Stokkom, B. (2005). *Beledigd in Amsterdam. Verbaal geweld tussen politie en publiek.* Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Van Stokkom, B. (2008). *Symbolen van orde en wanorde. Broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval.* Den Haag: Reed.

Van Stokkom, B., & Terpstra, J. (2006). *Probleemgericht werken in lokale veiligheidsnetwerken.* In P. Meurs, E. Schrijvers, & G. de Vries, Gebruik van lokale kennis en ervaring voor beleid: leren van de praktijk (pp. 91-118). AUP: WRR Verkenningen 12.

Van Stokkom, B., Terpstra, J., & Gunther Moor, L. (2010). *De kerntakendiscussie in Nederland. Retoriek en realiteit.* In B. van Stokkom, J. Terpstra, & L. Gunther Moor, De politie en haar opdracht: de kerntakendiscussie voorbij (pp. 25-47). Apeldoorn-Antwerpen: Maklu.

Van Zoonen, L. (2004). *Media, cultuur & burgerschap: een inleiding.* Het Spinhuis.

Vijver, C. v. (2001). *Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen.* Zeist: Kerckebosch.